

Projekt

z dnia 2 czerwca 2021 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY POWIATU W BUSKU-ZDROJU**

z dnia ..... 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami
w Powiecie Buskim na lata 2021-2030.**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920 z póź. zm.) oraz z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573) Rada Powiatu w Busku-Zdroju uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Buskim na lata 2021-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Busku-Zdroju.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Powiatu w Busku-Zdroju
z dnia ..... 2021 r.

**Powiatowe Centrum
Pomocy Rodzinie
w Busku - Zdroju**

Powiatowy Urząd Pracy
w Busku-Zdroju

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Buskim na lata 2021 - 2030

Busko-Zdrój 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Charakterystyka powiatu buskiego	5
2. Diagnoza niepełnosprawności	12
3. Instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu buskiego.....	20
4. Zadania realizowane przez powiat w zakresie rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami.....	35
4.1. Zadania algorytmowe w zakresie rehabilitacji społecznej.....	36
4.2. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami finansowane ze środków zewnętrznych.....	41
4.3. Projekty dofinansowane ze środków EFS.....	46
5. Zadania realizowane przez powiat w zakresie rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami i zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.....	49
6. Edukacja osób z niepełnosprawnościami	53
7. Analiza SWOT zagadnienia niepełnosprawności na terenie powiatu buskiego.....	60
8. Cele i założenia Programu.....	64
8.1. Cel szczegółowy 1: Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnościami.....	65
8.2. Cel szczegółowy 2: Integracja i aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami zmierzająca do samodzielności życiowej oraz wsparcie ich opiekunów.....	67
8.3. Cel szczegółowy 3: Poprawa dostępności obiektów i przestrzeni użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.....	69
8.4. Cel szczegółowy 4: Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej.....	70
9. Harmonogram realizacji Programu.....	73
10. Monitoring i ewaluacja.....	79
11. Podsumowanie.....	79
Spis schematów.....	81
Spis tabel.....	82
Spis wykresów.....	84

Wstęp

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki państwa, która jest skierowana na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokajanie potrzeb tych osób we wszystkich obszarach życia. Osoby z niepełnosprawnością potrzebują niekiedy więcej wsparcia ze strony społeczeństwa, by móc osiągnąć takie same warunki życia jakie mają inni obywatele. To wsparcie nie powinno być nigdy traktowane jako przywilej, ale jako przysługujące człowiekowi prawo.

Celem „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Buskim na lata 2021-2030” jest organizowanie działań w zakresie zapobiegania niepełnosprawności, łagodzenia jej skutków, rehabilitacji, a także realizacja zadań zmierzających do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym. Oznacza to zapewnienie osobom z niepełnosprawnością udział w życiu społecznym i zawodowym powiatu buskiego poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie przysługują wszystkim obywatelom.

Podstawą do opracowania „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Buskim na lata 2021-2030” jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Program określa zadania powiatu buskiego w zakresie konkretyzacji i wykonawstwa działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, zmierzających do pełnego indywidualnego rozwoju i zaspokajania potrzeb osób z niepełnosprawnościami we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, gwarantujących pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym, zawodowym i kulturalnym powiatu. Założeniem tego dokumentu jest wyrównywanie różnic i stworzenie szans dla osób z niepełnosprawnościami powiatu buskiego, tworzenie możliwości zatrudnienia tych osób, wdrażania systemu pomocy rodzinom osób niepełnosprawnych, dawanie równych szans edukacyjnych dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej, zapewnienie właściwej pomocy medycznej, kontrolę przestrzegania prawa wobec niepełnosprawnych. Stanowi podstawę do opracowania i realizacji programów na rzecz tej grupy społecznej i uzyskania dodatkowych środków na ich finansowanie.

Istotą społeczeństwa obywatelskiego są jego aktywni obywatele. Osoby z niepełnosprawnością mają nie tylko prawa, ale także obowiązki. Jednak bariery społeczne sprawiają, że często nie są oni w stanie ich wypełniać. Poszanowanie praw człowieka i jego indywidualnych różnic, zwalczanie dyskryminacji z powodu niepełnosprawności, podejmowanie działań promujących jej zrozumienie, ukierunkowanie postaw i podniesienie świadomości społecznej oraz edukowanie środowisk osób niepełnosprawnych o ich przywilejach, równoprawnym dostępie do szkolnictwa, zatrudnienia, dóbr i usług, czy aktywności w życiu publicznym winny być wyznacznikami działań na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami w powiecie buskim.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Buskim na lata 2021-2030 jest dokumentem rozwijającym i uzupełniającym politykę społeczną w powiecie. Stanowi on poszerzenie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami przyjętych w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Buskim na lata 2021-2030.

Cele i zadania zawarte w Powiatowym Programie opierają się na merytorycznych danych, diagnozie i charakterystyce środowiska osób z niepełnosprawnościami, które zmagają się z wieloma problemami, wynikającymi najczęściej z niedostosowania otoczenia do ich specyficznych potrzeb. Do głównych utrudnień należą bariery architektoniczne, społeczne oraz psychiczne. Program zwraca uwagę na polepszenie jakości życia osób z niepełnosprawnościami poprzez usuwanie powyżej wymienionych barier.

1. Charakterystyka powiatu buskiego.

Powiat buski zajmuje powierzchnię 968 km² i jest położony w południowej części województwa świętokrzyskiego. Całą długością wschodniej granicy przylega do powiatu staszowskiego. Południowa granica powiatu buskiego pokrywa się z administracyjną granicą województwa i przylega do powiatu dąbrowskiego, który jest częścią województwa małopolskiego. Od zachodu graniczy z powiatami: kazimierskim i pińczowskim, a od północy z kieleckim.

„Do bogactw geologicznych powiatu należą złoża gipsu i siarki oraz ich pochodne, a także złoża borowiny. Na terenie powiatu występują bogate złoża wód leczniczych: siarczanosłonych i solanek jodkobromkowych. Zasoby te przyczyniły się do powstania i rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju. Zlokalizowane są tutaj liczne specjalistyczne sanatoria i zakłady przyrodolecznicze, dysponujące bogatą bazą leczniczą i zatrudniające wyspecjalizowaną kadrę medyczną. Leczone są tu m.in. schorzenia reumatologiczne, pourazowe i neurologiczne, dermatologiczne, układu krążenia i choroby cywilizacyjne.”¹

Dzięki swojemu położeniu powiat buski stał się ośrodkiem oferującym bogatą ofertę uzdrowiskową. Ukształtowanie terenu, bogactwo lasów i brak dużych regionów przemysłowych uczyniły ten obszar atrakcyjnym miejscem dla wypoczynku, na co odpowiedzią są liczne gospodarstwa agroturystyczne i bogata oferta noclegowa.

Schemat nr 1 - Usytuowanie powiatu buskiego względem powiatów sąsiadujących

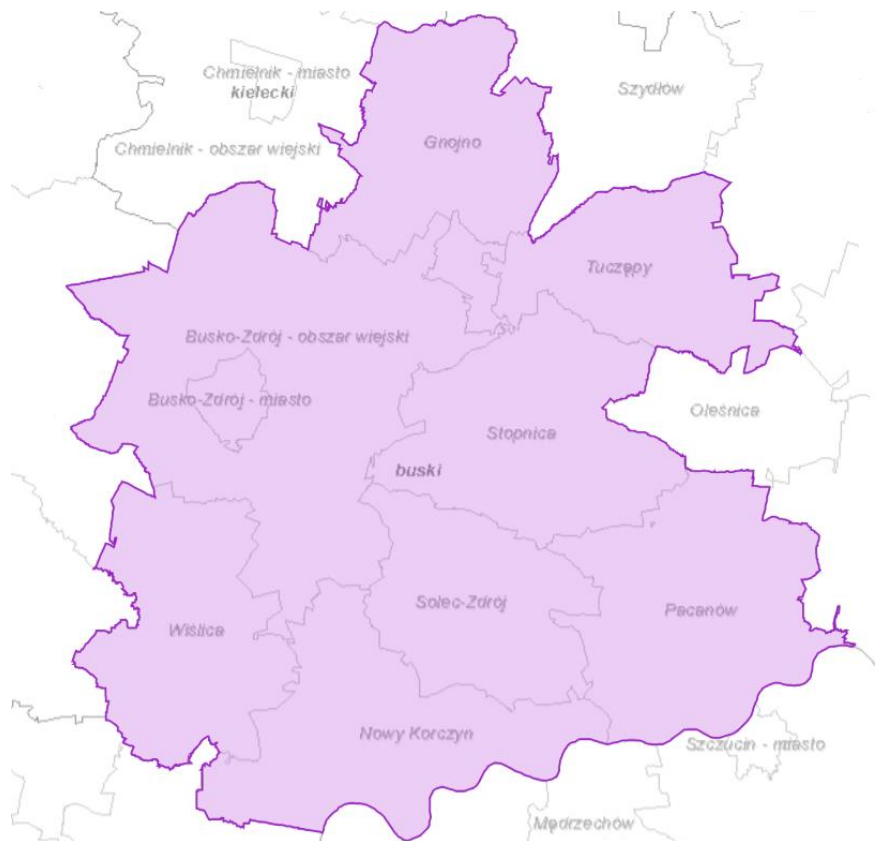
Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/> wg stanu na 4 listopada 2020 roku.

¹ <https://www.powiat.busko.pl/pl/charakterystyka-powiatu.html>

Powiat swoim zasięgiem obejmuje obszar ośmiu gmin. W jego skład wchodzi gminy: Busko-Zdrój, Gnojno, Nowy Korczyn, Pacanów, Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy i Wiślica.

Powiat buski liczył 71 596 mieszkańców według stanu na koniec 2019 roku.

Schemat nr 2 - Gminy znajdujące się na terenie powiatu buskiego

Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/> wg stanu na 4 listopada 2020 roku.

Powiat buski plasuje się na 9 miejscu, pośród powiatów ziemskich Województwa Świętokrzyskiego, pod względem ogólnej liczby mieszkańców. Według stanu na koniec 2019 roku liczba mieszkańców powiatu buskiego wyniosła 71 596 osób, co stanowiło 5,8% ogółu populacji Województwa Świętokrzyskiego.

Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 1 - Rozkład ludności Województwa Świętokrzyskiego wg stanu na koniec 2019 roku

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 233 961	100,00%
Powiat buski	71 596	5,80%
Powiat jędrzejowski	85 379	6,92%
Powiat kazimierski	33 619	2,72%
Powiat kielecki	211 259	17,12%
Powiat konecki	79 858	6,47%
Powiat opatowski	52 089	4,22%
Powiat ostrowiecki	108 964	8,83%
Powiat pińczowski	38 926	3,15%
Powiat sandomierski	77 017	6,24%
Powiat skarżyski	73 991	6,00%
Powiat starachowicki	89 576	7,26%
Powiat staszowski	71 776	5,82%
Powiat włoszczowski	45 059	3,65%
Powiat m. Kielce	194 852	15,79%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura ludności powiatu buskiego na przestrzeni ostatnich 5 lat, biorąc pod uwagę udział kobiet i mężczyzn, wykazuje się stabilnością. Nieostrzegalne są znaczące odchylenia w rozkładzie tych grup populacji. Średnia wielkość udziału mężczyzn w populacji mieszkańców powiatu w badanym okresie wyniosła 48,80%, a kobiet 51,20%. Szczegółowe dane zawarto w poniższej tabeli.

Tabela nr 2 - Stan ludności wg płci

Wyszczególnienie	Powiat buski									
	2015		2016		Rok 2017		2018		2019	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	73 068	100,00%	72 779	100,00%	72 323	100,00%	72 058	100,00%	71 596	100,00%
mężczyźni	35 642	48,78%	35 498	48,78%	35 315	48,83%	35 161	48,80%	34 933	48,79%
kobiety	37 426	51,22%	37 281	51,22%	37 008	51,17%	36 897	51,20%	36 663	51,21%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę mieszkańców powiatu buskiego na przestrzeni lat 2017-2019 należy stwierdzić, że nie zachodzą znaczące zmiany w zakresie ogólnej liczby mieszkańców. Badając rozmieszczenie mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu,

zauważamy, że ich udział pod względem liczby mieszkańców wykazuje się również stabilnością. W badanym okresie nie zachodziły istotne zmiany liczby mieszkańców, które miałyby dynamiczny charakter. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 3 – Liczba mieszkańców powiatu buskiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2017-2019

powiat / gmina	2017		Rok 2018		2019	
	liczba ogółem	udział	liczba ogółem	udział	liczba ogółem	udział
Powiat buski	72 323	100,00%	72 058	100,00%	71 596	100,00%
Busko-Zdrój	32 438	44,85%	32 280	44,80%	32 189	44,96%
Gnojno	4 403	6,09%	4 394	6,10%	4 351	6,08%
Nowy Korczyn	6 036	8,34%	5 981	8,30%	5 916	8,26%
Pacanów	7 420	10,26%	7 406	10,28%	7 322	10,23%
Solec-Zdrój	5 059	6,99%	5 059	7,02%	5 036	7,03%
Stopnica	7 664	10,60%	7 625	10,58%	7 589	10,60%
Tuczępy	3 751	5,19%	3 772	5,23%	3 740	5,22%
Wiślica	5 552	7,68%	5 541	7,69%	5 453	7,62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Istotną z punktu widzenia problemów społecznych jest struktura wiekowa mieszkańców powiatu. Skupiając się na grupie wiekowej powyżej 65 roku życia, która stanowi jeden z podstawowych obszarów oddziaływania jednostek pomocy społecznej, należy stwierdzić, że grupa ta z upływem lat ma coraz większy udział w populacji mieszkańców powiatu. We wszystkich gminach występuje jednoznacznie widoczny trend wzrostowy, co pokazują dane z lat 2017 – 2019, zaprezentowane w poniższej tabeli. Zwrócić należy uwagę na fakt, że średni udział mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu wynosi 20%, według stanu na koniec 2019 roku. Na terenie trzech gmin tj. Gnojno, Nowy Korczyn i Pacanów powyższy wskaźnik wyraźnie przekracza poziomy, które możemy obserwować na obszarze całego powiatu buskiego.

Tabela nr 4 – Liczba mieszkańców powiatu buskiego, z podziałem na gminy, w wieku 65 lat i więcej w latach 2017 - 2019

powiat / gmina	Funkcjonalne grupy wieku	2017		2018		2019	
		liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
Powiat buski	ogółem	72 323	100,00%	72 058	100,00%	71 596	100,00%

powiat / gmina	Funkcjonalne grupy wieku	2017		2018		2019	
		liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
	65 i więcej	14 122	19,53%	14 429	20,02%	14 646	20,46%
Busko-Zdrój	ogółem	32 438	100,00%	32 280	100,00%	32 189	100,00%
	65 i więcej	6 281	19,36%	6 468	20,04%	6 611	20,54%
Gnojno	ogółem	4 403	100,00%	4 394	100,00%	4 351	100,00%
	65 i więcej	873	19,83%	895	20,37%	899	20,66%
Nowy Korczyn	ogółem	6 036	100,00%	5 981	100,00%	5 916	100,00%
	65 i więcej	1 277	21,16%	1 281	21,42%	1 286	21,74%
Pacanów	ogółem	7 420	100,00%	7 406	100,00%	7 322	100,00%
	65 i więcej	1 539	20,74%	1 547	20,89%	1 558	21,28%
Solec-Zdrój	ogółem	5 059	100,00%	5 059	100,00%	5 036	100,00%
	65 i więcej	925	18,28%	948	18,74%	976	19,38%
Stopnica	ogółem	7 664	100,00%	7 625	100,00%	7 589	100,00%
	65 i więcej	1 454	18,97%	1 482	19,44%	1 492	19,66%
Tuczępy	ogółem	3 751	100,00%	3 772	100,00%	3 740	100,00%
	65 i więcej	711	18,95%	737	19,54%	750	20,05%
Wiślica	ogółem	5 552	100,00%	5 541	100,00%	5 453	100,00%
	65 i więcej	1 062	19,13%	1 071	19,33%	1 074	19,70%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Problem postępującego starzenia się społeczeństwa powiatu buskiego dostrzegalny jest również w aspekcie podziału mieszkańców na grupy w wieku: przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dodatkowo dla potrzeb prowadzonej analizy zostało wprowadzone rozróżnienie na kategorie wieku produkcyjnego mobilnego i niemobilnego. Kluczową kategorią obrazującą potencjał populacji jest udział w niej osób w wieku produkcyjnym, czyli ludność wykonującą pracę, która przynosi dochód lub bezrobotnych. Przedziały wiekowe opisujące wiek produkcyjny, przyjęte w statystyce dla potrzeb ekonomii klasyfikują:

- mężczyźni pomiędzy 18-64 rokiem życia,
- kobiety pomiędzy 18-59 rokiem życia.

Jak już wcześniej wspomniano kategoria wieku produkcyjnego została dodatkowo opisana podkategoriami:

- wieku produkcyjnego mobilnego – 18–44 lata mężczyźni i kobiety,
- wieku produkcyjnego niemobilnego – 45–64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety.

Zaprezentowane w poniższej tabeli dane pokazują bardzo wyraźną tendencję,

utrzymującą się na przestrzeni lat 2017-2019, charakteryzującą się stałym spadkiem udziału mieszkańców powiatu buskiego w wieku produkcyjnym. Jednocześnie w przyjętym przedziale czasowym odnotowywany jest stale rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co potwierdza wcześniej wysnute wnioski na temat postępującego starzenia się populacji mieszkańców powiatu buskiego. Niepokojącym również jest spadający udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, co oznacza, że zmniejsza się baza osób nowo wchodzących na rynek pracy w miejsce go opuszczających.

Tabela nr 5 – Ludność powiatu buskiego w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2017-2019

Ludność w podziale na wiek	Powiat buski					
	2017		2018		2019	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	144 646	100,00%	144 116	100,00%	143 192	100,00%
w wieku przedprodukcyjnym	23 634	16,34%	23 426	16,25%	23 200	16,20%
w wieku produkcyjnym	87 482	60,48%	86 506	60,03%	85 254	59,54%
w wieku produkcyjnym mobilnym	53 936	37,29%	52 996	36,78%	51 790	36,17%
w wieku produkcyjnym niemobilnym	33 546	23,19%	33 510	23,25%	33 464	23,37%
w wieku poprodukcyjnym	33 530	23,18%	34 184	23,72%	34 738	24,26%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższe rozważania potwierdzają dane płynące z analizy wskaźnika obciążenia demograficznego. Liczba mieszkańców powiatu buskiego w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wykazuje tendencję rosnącą od 2015 roku. Wartość tego wskaźnika na koniec 2019 roku osiągnęła poziom 40,7. Oznacza to, że na każdą osobę w wieku produkcyjnym przypadało mniej jak trzy osoby powyżej 65 roku życia w przypadku mężczyzn i 60 w przypadku kobiet. Jednocześnie warto zauważyć, że od 2015 roku wartość tego wskaźnika zwiększyła się o ponad 12%. Należy również stwierdzić, że sytuacja demograficzna na terenie powiatu buskiego, analizowana przez pryzmat niniejszego wskaźnika, prezentuje się najmniej korzystnie w stosunku do porównywanych jednostek terytorialnych.

Niepokojąco kształtuje się liczba mieszkańców powiatu w wieku poprodukcyjnym przypadająca na sto osób w wieku przedprodukcyjnym. Odwołując się do poniższych danych można stwierdzić, że w 2019 roku na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało ponad 149 osoby w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że grupa osób w wieku poprodukcyjnym była o połowę większa od grupy osób w wieku

przedprodukcyjnym. Od 2015 roku opisywana wielkość zwiększyła się o ponad 13% na terenie powiatu. Odnosząc tą zmianę do obszarów: kraju i województwa, gdzie obserwowano tempo 10-15% należy stwierdzić, że na terenie powiatu buskiego występuje bardzo szybkie tempo starzenia się społeczeństwa.

Niepokojący jest również rosnący udział mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym, czyli osób w wieku 0-17 lat lub tych, którzy już wyszli z rynku pracy; w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. W powiecie buskim na koniec 2019 roku na jedną osobę w wieku nieprodukcyjnym przypadało poniżej 2 osób w wieku produkcyjnym. Wielkość ta stale zmniejsza się od 2015 roku, jednak dynamika tych zmian przyjmuje większe wartości na terenach zarówno kraju i województwa świętokrzyskiego.

Patrząc na wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, liczony dla powiatu buskiego, również w porównaniu do obszarów: kraju i województwa miał on mniej korzystną wartość końcem 2019 roku. Jednocześnie widzimy, że w całym badanym okresie znajdował się on powyżej poziomów notowanych dla porównywanych obszarów. Dynamika zmian demograficznych wskazuje na konieczność podejmowania zintensyfikowanych działań w kierunku budowania sieci wsparcia dla seniorów. Potwierdzają to również dane pokazujące udział w całej populacji, osób w wieku powyżej 65 lat. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 6 - Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2015-2019

Jednostka terytorialna	Rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
[osoba/100]					
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
POLSKA	60,1	61,7	63,4	65,1	66,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	61,0	62,3	63,8	65,4	67,1
Powiat buski	63,3	64,3	65,3	66,6	68,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					
POLSKA	109,1	112,7	115,5	118,3	121,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	125,0	130,0	134,4	138,8	143,5
Powiat buski	132,3	137,0	141,9	145,9	149,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
POLSKA	31,4	32,7	34,0	35,3	36,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	33,9	35,2	36,6	38,0	39,5
Powiat buski	36,1	37,2	38,3	39,5	40,7
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi					
POLSKA	22,8	23,9	25,0	26,1	27,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	24,9	26,0	27,1	28,3	29,6
Powiat buski	27,2	28,2	29,1	30,1	30,9
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem					
POLSKA	15,8	16,4	17,0	17,5	18,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	17,2	17,8	18,4	19,0	19,7
Powiat buski	18,5	19,0	19,5	20,0	20,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2. Diagnoza niepełnosprawności.

Powszechnie za osobę niepełnosprawną uznaje się osobę, której stan fizyczny lub psychiczny czy też psychofizyczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia realizowanie aktywności w sferze osobistej, zawodowej i społecznej według przyjętych norm prawnych i obyczajowych. Może ona posiadać odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub nie posiadać, ale w każdej z tych sytuacji odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku np. zabawy, nauki, pracy, samoobsługi.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r., poz. 573) definicja **niepełnosprawności** „oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. Definicja ta daje podstawy do określenia trzech stopni niepełnosprawności:

1. **znaczny stopień niepełnosprawności** zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;
2. **umiarkowany stopień niepełnosprawności** zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
3. **lekki stopień niepełnosprawności** zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.
4. Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający

wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Główny Urząd Statystyczny do swoich potrzeb systematyzuje zbiorowość osób niepełnosprawnych rozróżniając 2 podstawowe grupy:

- **osoby niepełnosprawne prawnie**, tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- **osoby niepełnosprawne tylko biologicznie**, tj. takie, które nie posiadają, ale mają (odczuwają) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

Uwzględniając subiektywną ocenę zdolności do wykonywania podstawowych czynności dla danego wieku, zbiorowość osób niepełnosprawnych **prawnie** można podzielić jeszcze na dwie grupy:

1. osoby niepełnosprawne **prawnie i biologicznie**, tj. osoby, które posiadają orzeczenie i równocześnie odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych,
2. osoby niepełnosprawne **tylko prawnie**, tj. osoby, które posiadają orzeczenie, ale nie odczuwają ograniczonej zdolności do wykonywania czynności podstawowych.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. niemal 4,7 mln (dokładnie 4 697,0 tys.). Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 roku). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet.

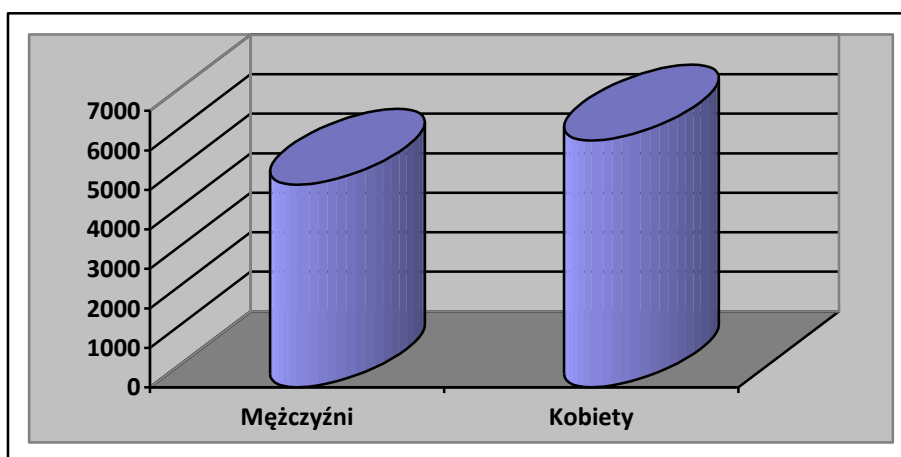
Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało w 2011 roku przeszło 3,1 mln osób (dokładnie 3 133,5 tys.). Liczebność zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (jednocześnie) wynosiła 2 652,0 tys., tylko prawnie – 479,5 tys., tylko biologicznie – 1 565,6 tys. Liczebność osób niepełnosprawnych biologicznie wynosiła 4 217,6 tys.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku wykazały, że na terenie powiatu buskiego zamieszkuje 11 376 osób z niepełnosprawnością, co stanowi 15% ogółu mieszkańców, jest to więcej od średniej w województwie, która wynosi około 12,9 %. Liczebność grupy osób niepełnosprawnych wraz z całą gamą jej specyficznych problemów jest niewątpliwie główną i niepodważalną

przesłanką do organizowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej w kontekście wielokierunkowych działań skierowanych do tych osób. Tym bardziej, że z roku na rok wraz ze stałym wzrostem wieku mieszkańców powiatu przybywa liczebność orzeczeń z tytułu niepełnosprawności.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego w Kielcach wynika, iż spośród ogólnej liczby osób niepełnosprawnych mieszkańców powiatu buskiego ponad połowa – 54,92% (tj. 6 248 osób) stanowiły kobiety, a mężczyźni stanowiły 45,08%.

Wykres nr 1 - Liczba osób niepełnosprawnych ze względu na płeć w powiecie buskim

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 r.

Dane z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011 dotyczące osób niepełnosprawnych rozróżniają niepełnosprawność prawną oraz biologiczną. Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało w 2011 roku przeszło 6 570 osób. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 7 - Osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie na terenie powiatu buskiego

Powiat Buski	Liczba
Osoby dorosłe niepełnosprawne prawnie	6 570
Osoby dorosłe niepełnosprawne biologicznie	4 806
Razem	11 376

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 r.

W populacji osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej przeważały w roku 2011 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, które stanowiły 47,36% osób niepełnosprawnych, następnie 31,08% to osoby posiadające orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, 15,33% o lekkim stopniu niepełnosprawności. Ponadto 2,65% stanowiły osoby o nieustalonym stopniu niepełnosprawności oraz 3,58% osoby niepełnosprawne w wieku od 0 do 15 lat. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 8 - Osoby niepełnosprawne prawnie w podziale na stopień niepełnosprawności

Osoby niepełnosprawne prawnie						
	Razem	Osoby w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności				Osoby w wieku 0-15 lat
		znaczny	umiarkowany	lekki	nieustalony	
Liczba	6570	3111	2042	1007	175	235
Procent	100	47,36	31,08	15,33	2,65	3,58

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 r.

Problem niepełnosprawności w powiecie buskim jest jednym z kilku obszarów, które znacząco absorbują zasoby struktur pomocy społecznej. W skali całego powiatu, w okresie 2017-2019 roku, średniorocznie 661 rodzin było objętych działaniami, jednocześnie w analizowanym okresie liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem niepełnosprawności wyniosła średnio 1380 rocznie.

Diagnostując zjawisko niepełnosprawności w aspekcie poszczególnych gmin powiatu buskiego w latach 2017-2019, wyróżnić można dwie grupy. Pierwszą charakteryzującą się wyraźnym wzrostem liczby rodzin doświadczających niepełnosprawności, należą do nich gminy: Busko-Zdrój, Gnojno, Nowy Korczyn oraz Pacanów. W gminach tych za wyjątkiem Buska-Zdroju rosła również liczba osób w rodzinach, które otrzymywały wsparcie z powodu niepełnosprawności.

Do drugiej kategorii zaliczyły się gminy: Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy i Wiślica. Na ich terenach można było zaobserwować nieznaczny przyrost liczby rodzin doświadczających niepełnosprawności, przy jednoczesnym niewielkim przyroście lub nawet spadku liczby osób w tychże rodzinach. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 9 - Liczba rodzin i osób w rodzinach, które otrzymały wsparcie gmin z tytułu niepełnosprawności na terenie powiatu buskiego w latach 2017-2019

Gmina	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					
	LICZBA RODZIN			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	Rok					
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Busko-Zdrój	235	339	285	662	596	456
Gnojno	45	51	53	102	103	107
Nowy Korczyn	62	60	69	90	88	110
Pacanów	102	109	119	277	287	302
Solec-Zdrój	30	27	30	70	60	63
Stopnica	38	37	37	80	91	77
Tuczepy	30	37	31	57	74	59
Wiślica	49	57	51	103	118	109
Suma końcowa	591	717	675	1 441	1 417	1 283

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS.

Zebranie aktualnych szczegółowych danych na temat liczby osób z niepełnosprawnościami w powiecie buskim stwarza spore problemy. Zadanie to nie jest łatwe, ponieważ brakuje aktualnych danych dotyczących liczby osób z niepełnosprawnościami. Zarówno ZUS, KRUS jak i GUS nie prowadzą statystyki i sprawozdawczości w tym zakresie na danym obszarze, np. powiatu. W dużej mierze chcąc określić wielkość zjawiska niepełnosprawności na terenie powiatu buskiego opierać należy się na danych uzyskanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju, które zawarte zostały w poniższych zestawieniach tabelarycznych.

Tabela nr 10 - Przyczyny niepełnosprawności w latach 2017-2019 (osoby powyżej 16 roku życia) w powiecie buskim

Symbole	2017 Rok						2018 Rok						2019 Rok					
	Stopień niepełnosprawności				Płeć		Stopień niepełnosprawności				Płeć		Stopień niepełnosprawności				Płeć	
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	K	M	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	K	M	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	K	M
01-U	12	20	7	39	19	20	9	20	1	30	14	16	17	14	3	34	13	21
02-P	55	65	14	134	62	72	47	67	11	125	63	62	41	55	11	107	39	68
03-L	8	9	21	38	17	21	7	11	24	42	20	22	6	9	19	34	19	15
04-O	4	12	13	29	17	12	8	8	12	28	15	13	11	8	2	21	10	11
05-R	99	229	89	417	262	155	112	288	68	468	269	199	136	297	63	496	300	196
06-E	2	11	2	15	9	6	1	16	5	22	12	10	0	17	1	18	13	5
07-S	109	62	14	185	73	112	126	78	14	218	81	137	173	109	13	295	118	177
08-T	32	13	2	47	20	27	24	11	4	39	16	23	37	12	8	57	23	34
09-M	54	19	2	75	47	28	55	32	1	88	57	31	72	31	0	103	64	39
10-N	87	39	3	129	50	79	118	44	3	165	71	94	126	65	4	195	87	108
11-I	30	44	15	89	43	46	30	39	8	77	46	31	32	40	10	82	46	36
12-C	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	2	1	2	0	0	2	0	2
Razem:	492	523	182	1197	619	578	537	617	151	1305	666	639	653	657	134	1444	732	712

Objaśnienia:

01-U upośledzenie umysłowe

02-P choroby psychiczne

03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu

04-O choroby narządu wzroku

05-R upośledzenia narządu ruchu

06-E epilepsja

07-S choroby układów oddechowego i krążenia

08-T choroby układu pokarmowego

09-M choroby układu moczowo- płciowego

10-N choroby neurologiczne

11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego

12-C całościowe zaburzenia rozwojowe

Analizując przedstawione dane, dotyczące liczby wydanych orzeczeń w latach 2017-2019 u osób powyżej 16 roku życia, corocznie rośnie liczba wydawanych orzeczeń. Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju łącznie wydał w tym okresie 3 946 orzeczeń, w tym 467 o lekkim stopniu niepełnosprawności, 1797 orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz 1682 orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności osobom powyżej 16 roku życia. Najwięcej orzeczeń zostało wydanych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Najczęściej występującą przyczyną niepełnosprawności wśród osób orzekanych były upośledzenia narządu ruchu, z tendencją do corocznego wzrostu. Na drugim miejscu były choroby układu oddechowego i krążenia. Kolejną chorobą, która dotyka bardzo wiele osób, zajmującą trzecie miejsce w statystykach to choroby neurologiczne, następnie choroby psychiczne oraz pozostałe schorzenia.

Przyczyny niepełnosprawności oznaczane w orzeczeniach określone są na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Rozporządzenie to jest wydane na podstawie art. 6c ust. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Na potrzeby orzecznictwa przyczyny chorobowe niepełnosprawności zostały pogrupowane w 12 głównych kategoriach, które są bardzo szerokie. W związku z tym dane dotyczące przyczyn niepełnosprawności nie w pełni miarodajnie opisują strukturę rodzajów niepełnosprawności, bowiem stanowią zbyt szeroką kategorię, nie odnoszącą się do poszczególnych przyczyn chorobowych.

Tabela nr 11 - Przyczyny niepełnosprawności w latach 2017-2019 (osoby przed 16 rokiem życia) w powiecie buskim

Symbole	2017						2018						2019					
	Wiek				Płeć		Wiek				Płeć		Wiek				Płeć	
	0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	Razem	K	M	0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	Razem	K	M	0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	Razem	K	M
01-U	0	1	4	5	3	2	0	0	3	3	1	2	0	1	6	7	2	5
02-P	0	0	10	10	4	6	0	1	6	7	2	5	0	0	3	3	1	2
03-L	2	4	4	10	6	4	5	3	3	11	3	8	4	4	9	17	8	9
04-O	2	7	8	17	11	6	1	2	9	12	6	6	0	3	11	14	10	4
05-R	1	4	9	14	7	7	2	9	10	21	10	11	4	3	16	23	10	13
06-E	1	4	5	10	2	8	4	3	9	16	6	10	2	4	10	16	8	8
07-S	10	24	24	58	19	39	15	26	18	59	17	42	9	20	11	40	11	29
08-T	2	1	0	3	3	0	3	3	2	8	5	3	1	0	3	4	3	1
09-M	2	4	5	11	2	9	3	1	4	8	3	5	2	2	1	5	2	3
10-N	11	4	5	20	9	11	8	1	5	14	5	9	4	3	4	11	3	8
11-I	5	9	14	28	13	15	4	4	9	17	10	7	2	9	11	22	11	11
12-C	5	1	3	9	1	8	2	7	8	17	1	16	3	1	10	14	6	8
Razem:	41	63	91	195	80	115	47	60	86	193	69	124	31	50	95	176	75	101

Objaśnienia:

01-U upośledzenie umysłowe

02-P choroby psychiczne

03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu

04-O choroby narządu wzroku

05-R upośledzenia narządu ruchu

06-E epilepsja

07-S choroby układów oddechowego i krążenia

08-T choroby układu pokarmowego

09-M choroby układu moczowo- płciowego

10-N choroby neurologiczne

11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego

12-C całościowe zaburzenia rozwojowe

Z pozyskanych danych dotyczących osób poniżej 16 roku życia wynika, że w latach 2017-2019 łącznie zostało wydane 564 orzeczeń. Główną przyczyną wydawania orzeczeń o niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju były choroby układu oddechowego i krążenia, choroby narządu ruchu oraz choroby inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia i choroby układu krwiotwórczego. Należy również zauważyć dużą liczbę orzeczeń stwierdzających choroby neurologiczne, jak również epilepsje. Dane, dotyczące wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju pokazują, że orzeczenia wydawane są w przewadze u płci męskiej.

3. Instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu buskiego.

Instytucjonalną gotowość do świadczenia pomocy osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom posiadają jednostki pomocy społecznej, prowadzone przez organy administracji rządowej i samorządowej oraz organizacje pozarządowe. Realizują one wszystkie możliwe formy wsparcia w ramach pomocy środowiskowej, świadczonej w miejscu ich zamieszkania oraz pomocy stacjonarnej, świadczonej poza jej miejscem zamieszkania. Osoby, które między innymi ze względu na niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych mogą korzystać ze specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w ośrodkach wsparcia. W sytuacjach wymagających świadczenia usług bytowych i opiekuńczych całodobowo, osoby z niepełnosprawnością mogą zostać umieszczone w domu pomocy społecznej.

Instytucje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu buskiego:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju – jest jednostką organizacyjną powiatu realizującą zadania wynikające w szczególności z ustaw: o pomocy społecznej, wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jak również ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie skupia się w kilku najważniejszych obszarach działalności tj.:

1. sprawowanie nadzoru nad działalnością domów pomocy społecznej,

2. prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej,
3. świadczenie specjalistycznego poradnictwa,
4. prowadzenie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej,
5. wykonywanie zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie,
6. przyznawanie świadczeń i dodatków na rzecz rodzin zastępczych,
7. pomoc usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej,
8. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
9. przyznawanie dofinansowań dla osób z niepełnosprawnościami w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
10. realizacja programów finansowanych ze środków PFRON,
11. realizacja projektów unijnych współfinansowanych ze środków EFS.

Wpisując się w katalog zadań związanych z prowadzeniem ośrodka interwencji kryzysowej, świadczeniem specjalistycznego poradnictwa oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zainicjowano działalność **Ośrodka Interwencji Kryzysowej**, który działa w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju. Realizacja projektu „Dla Dobra Rodziny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa 9 – Włączenie społeczne i walka z ubóstwem, Działanie 9.2 – Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych, Poddziałanie 9.2.1 – Rozwój wysokiej jakości usług społecznych, daje możliwość skorzystania z różnych form wsparcia i pomocy. Należy wśród nich wymienić przede wszystkim pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, lekarza psychiatry, pedagoga, prawnika, pracownika socjalnego oraz realizację usług rehabilitacyjnych.

Ponadto w ramach projektu Dla Dobra Rodziny utworzono i wyposażono **Hostel**, który został wpisany w struktury Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Pobyt w Hostelu jest formą pomocy mającą na celu przezwyciężenie sytuacji kryzysowej poprzez zapewnienie czasowego schronienia, pomocy psychologicznej, socjalnej, prawnej oraz specjalisty do pracy z osobami stosującymi przemoc/terapeutę uzależnień. Osobom przebywającym zapewnia się również podstawowe potrzeby bytowe w tym: wyżywienie, środki higieny osobistej i środki czystości.

Na szczególną uwagę zasługuje realizacja przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zadań w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu buskiego. Wymienić tu należy

m.in. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych, w tym organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka, organizacja pieczy zastępczej, organizowanie wsparcia dla istniejących rodzin zastępczych poprzez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia, organizowanie pomocy wolontariuszy, prowadzenie poradnictwa i terapii, zapewnianie pomocy prawnej, a także przyznawanie świadczeń pieniężnych, dotyczących dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Wsparcie osób z niepełnosprawnością stanowi jeden z głównych obszarów działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju. Mieszkańcy mogą np. korzystać z dofinansowań do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny oraz z dofinansowań z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Na szczególną uwagę zasługuje aktywność w realizacji przez PCPR programów finansowanych ze środków PFRON do których należą m.in.:

- Pilotażowy program „Aktywny samorząd”,
- „Program wyrównywania różnic między regionami”,
- Program „Pomoc osobom poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji wywołanych chorobami zakaźnymi”.

W ramach struktury Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju prowadzona jest Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego, która została uruchomiona w 2012 roku, jako pierwsza w województwie świętokrzyskim. Wśród najczęściej wypożyczanych sprzętów rehabilitacyjnych należy wymienić przede wszystkim: łóżka rehabilitacyjne, kule łokciowe z regulowaną obejmą, materace przeciwodleżynowe, wózki inwalidzkie, koncentratory tlenu i balkoniki.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju - jest instytucją orzekającą o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności powołaną przez starostę po uzyskaniu zgody wojewody. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju orzeka o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności dla mieszkańców Powiatów: Buskiego i Kazimierskiego.

Orzeczenia wydawane są do następujących celów:

1. Odpowiednie zatrudnienie.
2. Szkolenia, w tym specjalistycznego.
3. Zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej.
4. Uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej.
5. Konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne.
6. Korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji.
7. Konieczności stałej, lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.
8. Konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia rehabilitacji i edukacji.
9. Spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 128).
10. Prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

Ośrodki Pomocy Społecznej - realizują zadania z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, realizacji programów profilaktycznych oraz projektów systemowych.

Działają jako jednostki organizacyjne gmin. Pomoc społeczna zapewniona na poziomie ośrodków pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto zapobiega trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Świadczenia z pomocy społecznej realizowane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Świadczenia pieniężne to: *zasilek stały* - przyznawany dla osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, *zasilek okresowy* – przyznawany ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, ewentualnie możliwość otrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego, *zasilek celowy* – świadczenie przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Zasiłek celowy można również otrzymać na pokrycie wydatków związanych ze zdarzeniami losowymi, specjalny zasiłek celowy – świadczenie przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach,

osobie albo rodzinie, przekraczającym kryterium dochodowe.

Ośrodki pomocy społecznej udzielają wsparcia w ramach usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania podopiecznego. Usługi opiekuńcze to niepieniężne świadczenie z pomocy społecznej obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem osobie, która wymaga pomocy osób trzecich. Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania mają na celu zapewnienie możliwości dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku, pomimo ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb oraz barier w integracji ze środowiskiem. Dzięki zapewnieniu odpowiedniego wsparcia, powyższe ograniczenia oraz bariery powinny być niwelowane. Usługi opiekuńcze świadczone są adekwatnie do rozpoznanych potrzeb i zakładają partycypację w kosztach przez osoby objęte opieką. W trakcie realizacji usług opiekuńczych przyjmuje się założenie ścisłej współpracy z rodziną i najbliższym otoczeniem wnioskodawcy.

Poza usługami opiekuńczymi klientom przysługuje instytucjonalna pomoc w formie pobytu w domach pomocy społecznej. Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Ze względu na stan zdrowia osoby kierowane są do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, wśród których należy wymienić domy dla:

- 1) osób w podeszłym wieku;
- 2) osób przewlekle somatycznie chorych;
- 3) osób przewlekle psychicznie chorych;
- 4) dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
- 5) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- 6) osób niepełnosprawnych fizycznie;
- 7) osób uzależnionych od alkoholu.

Ponadto ośrodki pomocy społecznej wspierają rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu tych funkcji zapewniona jest pomoc w formie wsparcia asystenta rodziny, który ma za zadanie zmienić stosunek osób w rodzinie do własnej sprawczości, zwiększyć ich poczucie wpływu na własne życie, oraz podnieść samoocenę. Indywidualna pomoc asystenta rodziny ma służyć rozwojowi kompetencji poszczególnych członków rodziny, osiągnięciu

wyznaczonych przez nich celów, wzbudzaniu w nich wiary we własne możliwości oraz motywowaniu do podejmowania działań, do tej pory uznawanych za niemożliwe.

Na terenie powiatu buskiego działania w obszarze pomocy społecznej na szczeblu gminnym realizowane są przez poniżej wskazane ośrodki:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu-Zdroju
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stopnicy
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiślicy
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnojnie
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Korczyniu
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacanowie
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju

Warsztat Terapii Zajęciowej – jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

W obszarze rehabilitacji zawodowej uczestnicy warsztatów uczeni są wykonywania konkretnych czynności, nabywają umiejętności, które mogą być przydatne podczas wykonywania pracy w innych formach zatrudnienia wspomaganego. Ponadto prowadzona jest aktywna promocja wśród przedsiębiorców, ukierunkowana na budowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej intelektualnie jako potencjalnego pracownika.

Natomiast w obszarze rehabilitacji społecznej, poprzez udział osób niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności poprawiany jest ich wizerunek, co wpływa na zmianę postaw społecznych. Ważnym aspektem jest aktywne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych, ale także tych ogólnodostępnych. Poprzez udział w akcjach charytatywnych typu: aukcje i występy, przełamany jest stereotyp osoby niepełnosprawnej, postrzeganej jako beneficjenta pomocy społecznej. Dzięki zajęciom z zakresu kształtowania zachowań prospołecznych, konstruktywnego rozwiązywania bieżących problemów, komunikacji interpersonalnej, kształtowania postaw asertywnych i empatii, uczestnicy stają się bardziej otwarci na otoczenie i w znacznym stopniu przełamują barierę lękową przed zawieraniem nowych znajomości i nowymi sytuacjami.

Ważnym elementem jest udział w wydarzeniach kulturalnych, który umożliwia osobisty

rozwój osób niepełnosprawnych intelektualnie, ale także zmienia postawy społeczne. Poprawia to także ich pozycję w rodzinie i umożliwia poszerzanie wiedzy. W trakcie zajęć realizowanych w WTZ pracuje się nad utrwalaniem i poszerzaniem wiedzy, rozwojem zainteresowań i uzdolnień, jak również rozszerzeniem wiedzy i doświadczeń życiowych. Zapewnia się możliwość współuczestnictwa w podejmowaniu przez uczestników decyzji w sprawie jakości ich życia i potrzebnej im pomocy.

Na terenie powiatu buskiego funkcjonują trzy WTZ, dysponujące łączną liczbą 95 miejsc, które stanowią szeroką bazę dla prowadzenia rehabilitacji zawodowej i społecznej wśród osób niepełnosprawnych intelektualnie. Składają się na nią następujące placówki:

Nazwa	Adres
Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci w Busku-Zdroju (Liczba miejsc: 35)	ul. Kościuszki 46 28-100 Busko-Zdrój
Warsztaty Terapii Zajęciowej przy DPS w Gnojnie (Liczba miejsc: 32)	Gnojno 118 28 – 114 Gnojno
Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Kieleckiej w Piasku Wielkim (Liczba miejsc: 28)	Piasek Wielki 117 28-136 Nowy Korczyn

Dom Pomocy Społecznej – jest to instytucja świadcząca na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności usługi: bytowe, opiekuńcze, wspomagające, edukacyjne w formach i zakresie wynikających z indywidualnych potrzeb.

Przedmiotem działalności jest zapewnienie mieszkańcom całodobowej opieki oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających, zgodnie z wymaganym standardem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej.

Podopieczni mają zapewnioną opiekę, pielęgnację, niezbędną pomoc w załatwieniu spraw osobistych, rehabilitację, terapię zajęciową w pracowniach terapii, dostęp do kultury, oświaty i rekreacji.

Podopieczni korzystają z pomocy w załatwianiu spraw osobistych w urzędach, instytucjach publicznych. Udzielając wsparcia mieszkańcom organizowana jest między innymi terapia zajęciowa, święta, uroczystości, imprezy kulturalne i rekreacyjne, wycieczki, wyjazdy do instytucji kulturalnych. Domy dbają o podnoszenie sprawności, aktywizację, kontakt z rodziną i środowiskiem lokalnym, mieszkańcami innych domów pomocy. Na terenie Domów jest prowadzona terapia zajęciowa, która ma za zadanie usprawnienie fizyczne i psychiczne, poprzez zastosowanie celowych i planowych zajęć

manualnych dobieranych według zainteresowań i potrzeb mieszkańców. Twórczość plastyczna podopiecznych sprzyja realizacji ich zdolności, a także podnosi poczucie własnej wartości, wiary w swoje możliwości.

Na terenie powiatu buskiego funkcjonują cztery domy pomocy społecznej dysponujące łącznie 290 miejscami. Ich strukturę stanowią:

Nazwa	Liczba miejsc
Dom Pomocy Społecznej w Zborowie przeznaczony jest dla dorosłych, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie (kobiet).	Placówka dysponuje 65 miejscami, w tym 55 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz 10 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie.
Dom Pomocy Społecznej w Gnojnie przeznaczony jest dla dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie (mężczyzn).	Dom dysponuje 100 miejscami.
Dom Pomocy Społecznej w Ratajach Słupskich przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku. Podmiotem prowadzącym jest Caritas Diecezji Kieleckiej.	Dom dysponuje 35 miejscami.
Dom Pomocy Społecznej w Słupi przeznaczony jest dla osób przewlekłe psychicznie chorych (kobiet). Podmiotem prowadzącym jest Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługującym Ubogim.	Dom dysponuje 90 miejscami.

Środowiskowe Domy Samopomocy - ośrodek wsparcia jako jednostki organizacyjne pomocy społecznej pobytu dziennego mają za zadanie pomoc osobom po przebytych kryzysach psychicznych i niepełnosprawnym intelektualnie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Postępowanie wspierające – aktywizujące zmierza do osiągnięcia przez te osoby poprawy funkcjonowania, jakości życia w wymiarze psychicznym, społecznym i fizycznym.

Ośrodki koncentrują również swoje działania na nauce radzenia sobie z chorobą, budowaniu odpowiedzialności za własne leczenie i terapię, zapobieganiu poczuciu wykluczenia oraz izolacji społecznej, które często są następstwem negatywnych objawów choroby oraz reakcji najbliższego otoczenia.

Ważnym jest ponadto wspieranie uczestników oraz ich rodzin w trudnym dla nich i ich najbliższego otoczenia powrocie do aktywnego życia w społeczeństwie, wspieranie w kryzysach emocjonalnych i interpersonalnych, budowanie zdolności adaptacyjnych oraz umiejętności oceny i rozwiązywania trudności w życiu społecznym.

Na obszarze powiatu buskiego funkcjonują trzy środowiskowe domy samopomocy, dysponujące łącznie 81 miejscami. Wśród nich należy wymienić:

Nazwa	Liczba miejsc
Środowiskowy Dom Samopomocy w Busku-Zdroju	Liczba miejsc 20.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Podgajach	Liczba miejsc 30.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Świniarach	Liczba miejsc 31.

Powiatowy Urząd Pracy w Busku-Zdroju – jest jednostką samorządową wchodzącą w skład administracji zespolonej powiatu buskiego, powołana do realizacji zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, a także zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Głównym celem działalności jest udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu zatrudnienia, a pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Cel ten realizowany jest w oparciu o podstawowe usługi i instrumenty rynku pracy, którymi są pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże, różne formy subsydiowanego zatrudnienia oraz przyznawanie środków na podjęcie działalności gospodarczej. Działania te są finansowane ze środków Funduszu Pracy oraz środków unijnych pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego, a w przypadku osób niepełnosprawnych, także z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Poza działaniami z zakresu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej Urząd realizuje także wypłatę świadczeń pieniężnych przysługujących osobom w trakcie posiadania przez nich statusu bezrobotnego bądź udziału w różnego rodzaju formach aktywizacji zawodowej.

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Broninie – placówka oświatowa, której głównym celem jest przygotowanie uczniów i wychowanków do samodzielnego życia w integracji ze społeczeństwem w warunkach współczesnego świata, w szczególności poprzez: osiągnięcie optymalnego rozwoju umysłowego, moralnego, emocjonalnego, społecznego, fizycznego w zgodzie z ich potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz możliwościami psychofizycznymi, za pomocą specjalnych metod, oraz przygotowanie do dalszego kształcenia lub do uzyskania kwalifikacji zawodowych oraz do pracy.

W skład Ośrodka wchodzi szkoła:

- 1) Szkoła Podstawowa Specjalna dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną

w stopniu lekkim, dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

2) Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

3) Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Ośrodek i wchodzące w jego skład szkoły zapewniają opiekę nad uczniami i wychowankami przez umożliwianie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych.

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy dla Niepełnosprawnych Ruchowo

w Busku-Zdroju – jest jednostką budżetową Powiatu Buskiego. Ośrodek obejmuje kształceniem, opieką, wychowaniem, rewalidacją oraz pomocą psychologiczno-pedagogiczną uczniów niepełnosprawnych ruchowo oraz niepełnosprawnych ruchowo i upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, niepełnosprawnych ruchowo i słabosłyszących, niepełnosprawnych ruchowo i słabowidzących. Wychowankami Ośrodka pozostają uczniowie w wieku do ukończenia 24 roku życia.

W Ośrodku funkcjonują następujące szkoły:

1) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 1 dla Niepełnosprawnych Ruchowo.

2) Technikum Specjalne dla Niepełnosprawnych Ruchowo:

a) technik mechanik

b) technik informatyk

c) technik ekonomista

3) V Liceum Ogólnokształcące Specjalne.

4) Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna dla Niepełnosprawnych Ruchowo:

a) mechanik monter maszyn i urządzeń

b) krawiec

c) elektro mechanik

d) ślusarz

5) Szkoła Policealna Specjalna Nr 1 dla Niepełnosprawnych Ruchowo:

a) technik informatyk

b) technik administracji.

Specjalistyczny Szpital Ortopedyczno – Rehabilitacyjny „Górka” im. dr. Szymona Starkiewicza w Busku-Zdroju – w Szpitalu prowadzone jest kompleksowe leczenie

rehabilitacyjne i operacyjne w zakresie narządu ruchu dzieci i młodzieży z całej Polski. Szpital "Górka" jest nowoczesną i wszechstronnie wyposażoną w najnowsze urządzenia medyczne placówką, a kadra posiada tytuły naukowe oraz długoletnią praktykę w zawodzie. Częsty udział w szkoleniach ogólnopolskich i międzynarodowych gwarantuje leczenie najnowocześniejszymi sposobami, według aktualnych osiągnięć medycznych.

Szpital "Górka" udziela świadczeń wyskospecjalistycznych i często podejmuje się leczenia przypadków bardzo skomplikowanych, których nie można leczyć w innych placówkach medycznych.

Zespół Opieki Zdrowotnej w Busku-Zdroju - w strukturze ZOZ funkcjonuje szpital dysponujący 10 oddziałami wyposażonymi w 207 łóżek. Ponadto dostępnych jest 12 poradni specjalistycznych, SOR i 5 zespołów ratownictwa medycznego oraz opieka całodobowa.

„Pracę oddziałów uzupełnia Blok Operacyjny, na którym przeprowadzane są zabiegi operacyjne z zakresu ginekologii, położnictwa, chirurgii ogólnej, ortopedii, zarówno w trybie planowym, jak i tzw. nagłym. [...] Szpital posiada dobre zaplecze diagnostyczne: Działy Diagnostyki Laboratoryjnej (Laboratorium Analityczne, Pracownia Mikrobiologiczna), Serologii i Bank Krwi (Pracownia Serologiczna, Bank Krwi), Diagnostyki Obrazowej (Pracownia RTG i Pracownia USG), Pracownia Endoskopii, Pracownia Elektrofizjologii. Ponadto w Zespole Opieki Zdrowotnej w Busku-Zdroju [...] działa Dział Rehabilitacji Leczniczej świadczący usługi medyczne, zarówno dla pacjentów dochodzących, jak i hospitalizowanych w oddziałach szpitalnych. [...]

W strukturze Zespołu Opieki Zdrowotnej w Busku-Zdroju od 01.11.2016 r. funkcjonuje Podstawowa Opieka Zdrowotna [...] wyróżnia ją kompleksowość świadczonych usług, tj. dostępność do poradni specjalistycznych, pełna diagnostyka (laboratorium, RTG, USG, rezonans magnetyczny, tomograf komputerowy, Pracownia Mammograficzna), możliwość kontynuacji leczenia w specjalistycznych oddziałach szpitalnych dysponujących nowoczesnym sprzętem i aparaturą medyczną, w których świadczenia udzielane są przez wysoko wykwalifikowaną i doświadczoną kadrę medyczną.”²

Specjalistyczna opieka medyczna świadczona przez ZOZ opiera się o następujące

---

2 Raport o Stanie Powiatu Buskiego za 2019 rok, s.44

poradnie: endokrynologiczną, hepatologiczną, gruźlicy i chorób płuc, ginekologiczno-położniczą, otorynolaryngologiczną, chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, urologiczną oraz nefrologiczną.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna - w obszarze diagnozowania dzieci i młodzieży na terenie powiatu buskiego funkcjonuje Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Busku–Zdroju.

Do głównych obszarów działalności Poradni należy diagnozowanie dzieci i młodzieży, które jest prowadzone w szczególności w celu określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, wyjaśnienia mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu. Efektem diagnozowania dzieci i młodzieży jest w szczególności: wydanie opinii; wydanie orzeczeń o potrzebie: kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży; objęcie dzieci i młodzieży albo dzieci i młodzieży oraz rodziców bezpośrednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną; wspomaganie nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą oraz rodzicami.

Ponadto Poradnia udziela dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośrednio pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Pomoc ta polega w szczególności na:

- a) prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w szczególności w formie: indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży; terapii rodziny; grup wsparcia; prowadzenia mediacji; interwencji kryzysowej; warsztatów; porad i konsultacji; wykładów i prelekcji; działalności informacyjno-szkoleniowej;
- b) udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- c) udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych.

Na terenie powiatu buskiego funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych zarówno o zasięgu lokalnym jak i ponadlokalnym. Wszystkie podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami służą przede wszystkim zapobieganiu wykluczeniu społecznemu tych osób, integracji ze środowiskiem lokalnym, szeroko rozumianej rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu buskiego to między innymi:

Regionalne Stowarzyszenie Głuchych „Dłoń” w Busku-Zdroju

Cele działania:

1. Integracja społeczności środowisk osób niesłyszących.
2. Likwidacja barier w społecznościach lokalnych.
3. Działania w kierunku innowacyjności w środowiskach osób niesłyszących.
4. Działania w zakresie kultury, sportu, rekreacji (szkolenia, warsztaty).
5. Przeciwdziałanie wykluczeniu osób niesłyszących i ich rodzin ze środowisk.
6. Podnoszenie kwalifikacji i dążenie do rozwoju osobistego osób niesłyszących.
7. Poprawa komunikacji w społeczności osób niesłyszących.

Stowarzyszenie Amazonki Busko-Zdrój

Cele działania:

1. Wsparcie osób dotkniętych rakiem piersi oraz innymi chorobami onkologicznymi w znalezieniu motywacji powrotu do zdrowia i pomoc praktyczna w uzyskaniu możliwie najlepszej jakości życia, w tym poprawy sprawności psychicznej i fizycznej.
2. Prowadzenie działań dla wyrównania szans i eliminowania zjawisk wykluczenia społecznego osób dotkniętych chorobą.
3. Niesienie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i kobietom w trudnej sytuacji zdrowotnej.
4. Pomoc w zaopatrywaniu w protezy piersi, peruki.
5. Prowadzenie telefonu zaufania.
6. Włączanie się w akcje związane z profilaktyką i diagnostyką, mające na celu wczesne wykrywanie raka piersi.
7. Organizowanie szkoleń oraz spotkań o tematyce związanej z zapobieganiem i zwalczaniem chorób nowotworowych.

8. Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami i fundacjami działającymi na rzecz chorych i niepełnosprawnych.
9. Upowszechnianie i podejmowanie działań z zakresu kultury, krajoznawstwa, kultury fizycznej i sportu.
10. Pozyskiwanie środków na realizację zadań statutowych.
11. Podejmowanie wszelkich działań z zakresu promocji i ochrony zdrowia.

Polski Czerwony Krzyż – najstarsza polska organizacja humanitarna będąca członkiem Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy. Zajmuje się: udzielaniem pomocy humanitarnej w czasie klęsk i wojen, pomocą socjalną, nauką udzielania pierwszej pomocy, prowadzeniem zabezpieczeń medycznych na imprezach masowych, propagowaniem idei honorowego krwiodawstwa, rozpowszechnianiem wiedzy o międzynarodowych prawach konfliktów zbrojnych.

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Oddział Powiatowy w Busku-Zdroju

Cele działania:

Opieka i pomoc dla ludzi chorych na cukrzycę i powikłania po cukrzycowe: nadciśnienie, stopa cukrzycowa, wada wzroku, schorzenia układu kostnego, cholesterol. Edukacja chorych i ich rodzin z udziałem lekarzy specjalistów, personelu medycznego i przedstawicieli firm farmaceutycznych.

Teren działania – powiat buski. Towarzystwo liczy około 260 członków posiadających legitymacje członkowskie, natomiast aktywnie działających członków jest około 100.

Polski Związek Niewidomych, Okręg Świętokrzyski, Koło „Ponidzie”

Cele działania:

Zrzeszanie osób niewidomych i słabowidzących oraz podejmowanie działań w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, ochrony zdrowia, wyrównywania szans w dostępie do informacji, edukacji, zatrudnienia i szeroko pojętej aktywności społecznej i zawodowej, a także w celu ochrony ich praw obywatelskich oraz wspieranie rodzin osób niewidomych i słabowidzących.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Busku-Zdroju jest ogólnopolskim, pozarządowym stowarzyszeniem prowadzącym działalność pożytku publicznego na rzecz dzieci. W ramach działalności służy dzieciom - przede wszystkim wymagającym ratunku i pomocy. Walczy o dobro dzieci: powracających z zesłania i obozów koncentracyjnych, osieroconych i zagrożonych sieroctwem, żyjących w skrajnej

nędy i poniżeniu, głodnych, żebrzących, bezdomnych, nieślubnych, wykorzystywanych, zaniebanych edukacyjnie i wychowawczo, maltretowanych fizycznie i psychicznie, sprawiających trudności wychowawcze, wykołejonych, zagrożonych uzależnieniami i uzależnionych (od alkoholu, narkotyków i nikotyny), o złym stanie zdrowia i niepełnosprawnych.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Busku-Zdroju

– Związek zrzesza emerytów, rencistów, inwalidów w celu: poprawiania ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi; organizowania życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów, inwalidów; reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa.

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Staroście

Buskim – działa od czerwca 2003 roku. Podstawę prawną do działania Rady stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Powiatowa Społeczna Rada jest organem opiniodawczo – doradczym.

Do jej zakresu działania należy:

1. Inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.
2. Realizacja praw osób niepełnosprawnych.
3. Opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
4. Ocena realizacji programów.
5. Opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Osoby z niepełnosprawnościami, na skutek ograniczeń wynikających z ich niepełnosprawności, napotykać na liczne problemy utrudniające aktywne uczestnictwo w wykonywaniu codziennych czynności życiowych i w życiu społecznym. Z tego też względu niepełnosprawność wśród mieszkańców powiatu buskiego wymaga wielu działań samorządu, wszystkich wyżej wymienionych instytucji i organizacji pozarządowych oraz

życzliwości wszystkich mieszkańców.

Na terenie powiatu funkcjonuje łącznie 159 organizacji pozarządowych, które aktywnie działają w różnych dziedzinach na rzecz społeczności lokalnych. Szczegółową informację o fundacjach i stowarzyszeniach z terenu powiatu buskiego zawiera Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Buskim na lata 2021-2030.

4. Zadania realizowane przez powiat w zakresie rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane są przez Zespół Pomocy Osobom Niepełnosprawnym i Obsługi Programów PFRON Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju.

Rehabilitacja społeczna - to jeden z istotniejszych aspektów działań kierowanych do osób z niepełnosprawnościami. Wynika to z przeświadczenia o potrzebie takiej aktywizacji osób z niepełnosprawnościami, której efektem jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym. **Rehabilitacja społeczna** to zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Do zadań powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej na realizację których przeznaczane są środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych należą:

- dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

4.1. Zadania algorytmowe w zakresie rehabilitacji społecznej.***Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych***

Turnusy rehabilitacyjne to najbardziej popularna wśród osób niepełnosprawnych forma rehabilitacji społecznej. Turnusy rehabilitacyjne są zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączoną z elementami wypoczynku i cieszą się dużym zainteresowaniem wśród niepełnosprawnych mieszkańców powiatu buskiego. Celem uczestniczenia w turnusie jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi poprzez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań, a także wyrobienie zaradności. Uczestnictwo w tych formach, powinno pozwolić osobie z niepełnosprawnościami na powrót lub wejście w życie społeczne i zawodowe. Wydatki poniesione ze środków PFRON na realizację zadania na przestrzeni ostatnich 3 lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 12 - Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2017-2019

Rok	Liczba osób z niepełnosprawnościami w latach			Kwota wypłaconego dofinansowania w latach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Dzieci	22	23	25	22 286	24 958	29 196
Osoby dorosłe	35	33	27	34 358	34 009	30 263
Opiekunowie	41	36	30	27 741	26 010	23 354
Razem	98	92	82	84 385	84 977	82 813

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Busku-Zdroju.

Z tabeli wynika, iż co roku wzrasta liczba dzieci z niepełnosprawnościami otrzymujących dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, jak również kwota wypłaconego dofinansowania ze środków PFRON. Na przestrzeni omawianych lat widać, iż zmniejsza się natomiast liczba dorosłych osób z niepełnosprawnościami otrzymujących dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego. Powodem tego jest, iż co roku większa liczba dzieci z niepełnosprawnościami składa wnioski o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, które rozpatrywane są w pierwszej kolejności oraz niewystarczające środki finansowe PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej.

Z ww. dofinansowania w latach 2017-2019 skorzystało łącznie 272 osoby. Wśród nich było 95 osób dorosłych z niepełnosprawnościami, 70 dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, 107 opiekunów zarówno dla dzieci, jak i osób dorosłych.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów

Bardzo popularną formą wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami jest zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Sprzęt rehabilitacyjny jest to urządzenie zalecone przez lekarza, niezbędne do rehabilitacji w warunkach domowych, które nie jest objęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Przedmioty ortopedyczne są to przyrządy ortopedyczne niezbędne osobie z niepełnosprawnością w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Środki pomocnicze są to te środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź też umożliwiają, funkcjonowanie osoby z niepełnosprawnością w środowisku społecznym. Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ujęte są w katalogu, który jest załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie, gdzie zostały określone limity finansowania każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia pokrywane przez Narodowy Fundusz Zdrowia oraz wysokość udziału własnego wnioskodawcy w kosztach zakupu. Corocznie ilość składanych wniosków o dofinansowanie jest duża, dlatego też corocznie na realizację zadania przeznaczana jest znaczna część środków przyznawanych według algorytmu przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Tabela nr 13 - Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2017-2019 według ilości zrealizowanych wniosków oraz wypłaconych dofinansowań

Rok	Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze		Sprzęt rehabilitacyjny	
	Ilość zrealizowanych wniosków	Kwota wypłaconych dofinansowań	Ilość zrealizowanych wniosków	Kwota wypłaconych dofinansowań
2017	309	159 246,10	11	10 983,00
2018	202	115 208,07	6	5 941,20
2019	236	135 709,30	7	7 438,00

Zródło: Opracowanie własne PCPR w Busku-Zdroju

Pomimo widocznego zwiększenia środków PFRON na zaopatrzenie osób z niepełnosprawnością w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze nie zaspokaja to wszystkich potrzeb mieszkańców powiatu buskiego w tym zakresie.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami

Jednym z bardzo ważnych problemów, które spotykają osoby z niepełnosprawnością są bariery architektoniczne. Niejednokrotnie całkowicie uniemożliwiają one dotarcie do określonych miejsc, obiektów, dróg, czy swobodne poruszanie się po własnym domu. Dlatego likwidacja barier wynikających z indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością jest jednym z priorytetowych zagadnień związanych z realizacją zadań powiatu na rzecz tych osób. W związku z tym, podejmuje się wszelkiego rodzaju działania, zmierzające do likwidacji barier funkcjonalnych, rozumianych jako brak dostępu lub utrudnienie w korzystaniu przez osobę z niepełnosprawnością z przestrzeni życiowej człowieka, na którą składa się architektura, urbanistyka, transport, komunikowanie się, a także urządzenia techniczne. Ze względu na wysokie koszty likwidacji barier, często związanych z wysokimi kosztami adaptacji mieszkań i domów lub zakupu specjalistycznego sprzętu ułatwiającego funkcjonowanie i komunikowanie się osób z niepełnosprawnością z otoczeniem szczególnie istotne staje się wsparcie finansowe przedsięwzięć nakierowanych na ich likwidację.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z tego zadania oraz kwoty wydatkowane na jego realizację.

Tabela nr 14 - Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w latach 2017 – 2019

Likwidacja barier	Liczba wniosków zrealizowanych w latach			Kwota wypłaconego dofinansowania w latach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
architektonicznych	10	14	13	67 578,58	106 109,41	92 319,71
technicznych	6	7	15	6 791,00	17 174,86	14 501,36
w komunikowaniu się	10	6	8	10 368,00	5 735,40	8 279,38

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Busku-Zdroju.

W przedstawionym okresie 37 osobom z niepełnosprawnościami zlikwidowano bariery architektoniczne, które w głównej mierze polegały na dostosowaniu łazienek do potrzeb niepełnosprawności oraz budowie podjazdów do budynków mieszkalnych. 28 osobom zlikwidowano bariery techniczne polegające na zakupie między innymi podnośników kąpielowych, rowerów trójkołowych, szyn do budynku mieszkalnego, a 24 osobom bariery w komunikowaniu się poprzez dofinansowanie do zakupu sprzętu komputerowego oraz tabletu z oprogramowaniem „Mówik”. Dofinansowanie do ww. barier dla 89 wnioskodawców wyniósł 328 857,70 zł.

Na przestrzeni lat zauważalny jest wzrost środków finansowych na przedmiotowe dofinansowania. Jednakże w przypadku również tego zadania przekazywane środki są niewystarczające do potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców powiatu.

Wszelkie niezbędne racjonalne usprawnienia polegające na przeprowadzeniu koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań jakimi jest między innymi likwidacja barier architektonicznych, muszą ustępować miejsca uniwersalnemu projektowaniu. Wprowadzenie uniwersalnego projektowania jest niezwykle istotne w dobie dzisiejszej techniki. Oznacza ono projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Uniwersalne projektowanie nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnością, jeżeli jest to potrzebne. Możliwość użytkowania przez wszystkich ludzi powinna być traktowana jako punkt wyjścia przy projektowaniu. Produkty i otoczenie powinny być zaprojektowane w taki sposób, aby mogły być one użytkowane przez osoby w każdym wieku, z różnymi możliwościami, umiejętnościami i stopniem sprawności. Czynniki związane ze zdolnością poruszania się, widzenia, słyszenia, pojmowania, a także wrażliwość na środowisko (np. astma lub alergie) są bardzo ważne w tym kontekście. Strategię uniwersalnego projektowania można zastosować przy tworzeniu produktów i otoczenia we wszystkich sektorach i dziedzinach. Wymagania uniwersalnego projektowania w sektorze usług są powiązane z fizycznymi i technicznymi warunkami wpływającymi na możliwość dostępu bądź użytkowania danej usługi.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami

Bardzo ważną rolę w procesie rehabilitacji osób z niepełnosprawnością oraz włączania ich w nurt życia społecznego, odgrywa organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki. Celem tego zadania jest poprawa zdrowia i sprawności fizycznej, wyrabianie zaradności osobistej, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań oraz stwarzanie warunków

do kontaktów z ludźmi, a także warunków do fizycznego i psychicznego wypoczynku. Integracja osób z niepełnosprawnością ze zdrowym społeczeństwem pomaga zaakceptować niepełnosprawność. O dofinansowanie mogą ubiegać się organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością, a jednocześnie posiadające odpowiednie warunki lokalowe i techniczne.

W przedstawionym okresie 2017-2019 zauważa się tendencję spadkową w zakresie realizacji zadania. Przyczyną spadku jest malejąca kwota środków finansowych otrzymywanych na ten cel z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na wsparcie tej formy rehabilitacji oraz liczbę umów podpisanych w ramach przedmiotowego dofinansowania przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 15 - Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami w latach 2017-2019

Rok	Liczba zrealizowanych umów	Kwota wypłaconego dofinansowania
2017	4	4 405
2018	2	5000
2019	0	0

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Busku-Zdroju.

Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Celem działania warsztatu jest rehabilitacja społeczno-zawodowa prowadząca do włączania osób z niepełnosprawnościami na rynek pracy oraz przygotowująca, uczestników do życia w środowisku społecznym. Terapia przebiega zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji, opracowanym dla każdego uczestnika przez Radę Programową warsztatu.

Koszty funkcjonowania WTZ pokrywane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 90 %, natomiast pozostałe co najmniej 10 % pochodzi ze środków samorządu powiatowego.

Na terenie Powiatu Buskiego funkcjonują 3 warsztaty terapii zajęciowej (w Busku-Zdroju, w Gnojnie i Piasku Wielkim), w których z rehabilitacji korzystają 95 osób z niepełnosprawnościami posiadających wskazanie do udziału w zajęciach WTZ, ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela nr 16 - Środki wydatkowane na dofinansowanie działalności wtz w latach 2017 – 2019

	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Środki PFRON	1 439 640,00	1 493 640,00	1 628 640,00
Środki powiatu buskiego	159 970,52	165 972,52	181 080,00

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Busku-Zdroju

Wzrastająca kwota środków przekazywanych na działalność Warsztatów wynika ze wzrostu od lipca 2018 roku kwoty dofinansowania kosztów pobytu jednego uczestnika w WTZ zgodnie § 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1266).

4.2. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami finansowane ze środków zewnętrznych.

Program „Aktywny Samorząd” finansowany ze środków PFRON

Pilotażowy program pn. „Aktywny Samorząd” finansowany ze środków PFRON, jest realizowany w Powiecie Buskim przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju. Program, skierowany do osób z niepełnosprawnością posiadających znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności, ma na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Formy wsparcia w Module I i Module II:

Moduł I - likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:

Obszar A – likwidacja bariery transportowej:

- Zadanie 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dysfunkcja narządu ruchu);
- Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dysfunkcja narządu ruchu);

- Zadanie 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dysfunkcja narządu słuchu);
- Zadanie 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dysfunkcja narządu słuchu);

Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

- Zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dysfunkcja narządu wzroku lub obu rąk);
- Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;
- Zadanie 3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dysfunkcja narządu wzroku);
- Zadanie 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dysfunkcja narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy);
- Zadanie 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu;

Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

- Zadanie 1 - pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości;
- Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne - co najmniej na III poziomie jakości;
- Zadanie 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego;

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką).

Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym – dofinansowanie kosztów edukacji: w szkole policealnej, w kolegium, w szkole wyższej, a także kosztów przewodu doktorskiego, otwartego poza studiami doktoranckimi.

Tabela nr 17 - Środki PFRON wydatkowane w ramach programu „Aktywny samorząd” w Powiecie Buskim w latach 2017 – 2019

Aktywny samorząd		2017 r.	2018 r.	2019 r.
Moduł I - likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową	Liczba zrealizowanych umów	14	30	37
	Kwota wypłaconego dofinansowania	63 148,00	119 858,42	211 581,60
Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	Liczba zrealizowanych umów	63	31	33
	Kwota wypłaconego dofinansowania	72 090,00	63 791,10	79 825,25
Razem	Liczba zrealizowanych umów	77	61	70
	Kwota wypłaconego dofinansowania	135 238,00	183 649,52	291 406,85

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Busku-Zdroju

Z przedstawionej tabeli widać wyraźny wzrost środków PFRON jakie samorząd powiatowy otrzymuje na realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd”. W roku 2019 Powiat Buski otrzymał o 156 168,85 zł środków więcej w porównaniu do roku 2017, co jest wynikiem większego zainteresowania osób z niepełnosprawnościami programem oraz zmieniającymi się maksymalnymi kwotami dofinansowań do poszczególnych form wsparcia.

„Program wyrównywania różnic między regionami III” finansowany ze środków PFRON

Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnością do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. W Powiecie Buskim realizowane były działania wyrównujące różnice między regionami w obszarze rehabilitacji osób z niepełnosprawnością, mające na celu m. in. zmniejszenie barier transportowych dla osób z niepełnosprawnością, zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnością do urzędów, placówek edukacyjnych oraz

lokali mieszkalnych (obszar B i D), rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością (obszar G).

W latach 2017-2019 w ramach programu celowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pod nazwą „Program wyrównywania różnic między regionami III” utworzono nowe miejsca pracy dla osoby niepełnosprawnej, zakupiono siedem samochodów do przewozu osób z niepełnosprawnościami oraz zlikwidowano barierę architektoniczną w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Busku-Zdroju poprzez dostawę i montaż dźwigu osobowego. W sumie w przedstawionych latach pozyskano dodatkowo 706 875 złotych w ramach programu. Wykaz projektów ujęto w poniższej tabeli.

Tabela nr 18 – Wykaz projektów zrealizowanych w latach 2017–2019 w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III”

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjent	Koszt realizacji projektu		
			Środki PFRON	Środki własne	Razem
Obszar B - 2017 rok					
1.	Zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych dla Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie	SOSW Bronina	66 510	53 390	119 900
2.	Zakup mikrobusu z 9 miejscami, specjalnie przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych na wózku inwalidzkim	DPS Zborów	77 244	58 856	136 100
3.	Wyrównywanie szans niepełnosprawnych uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Piasku Wielkim w dostępie do usług publicznych poprzez likwidację barier transportowych	Caritas Diecezji Kieleckiej	80 000	40 900	120 900
Obszar G – 2017 rok					
1.	Tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu buskiego	PUP Busko-Zdrój	8 870		8 870
Obszar B - 2018 rok					
1.	Dostawa i montaż dźwigu osobowego w budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego dla Niepełnosprawnych Ruchowo w Busku - Zdroju	SOSW Busko-Zdrój	52 767	146 933	199 700
Obszar D – 2018 rok					
1.	Zakup mikrobusu	SOSW	79 242	58 758	138 000

	dziewięcioosobowego przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych w celu likwidacji barier transportowych	Busko-Zdrój			
Obszar G – 2018 rok					
1.	Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie buskim w 2018r.	PUP Busko-Zdrój	60 000		60 000
Obszar D – 2019 rok					
1.	Zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych dla Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie	SOSW Bronina	69 000	79 817,70	148 817,70
2.	Zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych dla Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie	SOSW Bronina	69 000	79 817,70	148 817,70
3.	Zakup samochodu 9-osobowego z przystosowaniem do przewozu osób niepełnosprawnych na potrzeby mieszkanki Domu Pomocy Społecznej w Słupi	Zgromadzenie Siostr Albertynek Posługujących Ubogim Dom Zakonny, Słupia	79 242	58 758	138 000
Obszar D – 2019 rok					
1.	Tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu buskiego	PUP Busko-Zdrój	65 000		65 000

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Busku-Zdroju

Program „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu” finansowany ze środków PFRON

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych uruchomił w 2019 roku program pn. „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu”. Adresatami programu są poszkodowane na skutek żywiołu osoby z niepełnosprawnościami posiadające aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne) oraz dzieci i młodzież niepełnosprawna posiadająca aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia zamieszkujące na terenach poszkodowanych w wyniku żywiołu w 2019 r., w odniesieniu do których przyznany został zasiłek celowy w związku z wystąpieniem zdarzenia noszącego znamiona klęski żywiołowej dla osób lub rodzin, które poniosły straty w gospodarstwach domowych (budynkach mieszkalnych, podstawowym wyposażeniu gospodarstw domowych).

Moduły i formy pomocy realizowane w 2019 roku:

- 1) Moduł I – jednorazowe świadczenie na rehabilitację społeczną;

2) Moduł II – jednorazowe świadczenie stanowiące rekompensatę poniesionych strat, przeznaczone na pokrycie kosztów zakupu lub naprawy:

- a) sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych,
- b) sprzętów/urządzeń posiadanych w ramach zlikwidowanych uprzednio barier technicznych i barier w komunikowaniu się (bez barier architektonicznych) w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, utraconych lub zniszczonych na skutek działania żywiołu – o ile ich zakup był dofinansowany ze środków PFRON, w tym w ramach programów Rady Nadzorczej PFRON;

3) indywidualne wsparcie.

W roku 2019 w ramach programu na Moduł I zostały złożone i wypłacone 2 wnioski osób z niepełnosprawnościami na łączną kwotę 4 000,00 złotych.

W celu zwiększenia dostępności pomocy oferowanej w ramach zadań i programów finansowanych ze środków PFRON, których realizatorem są Jednostki Samorządu Terytorialnego powstał System Obsługi Wsparcia, nowoczesna platforma, za pomocą której osoby z niepełnosprawnością i jednostki działające na ich rzecz mogą elektronicznie składać wnioski o wsparcie finansowane przez PFRON.

4.3. Projekty dofinansowane ze środków EFS.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju w okresie od 2017 roku do 2020 roku pozyskało środki z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację dwóch projektów skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia, w tym rodziny i dzieci. Projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa 9 „*Włączenie społeczne i walka z ubóstwem*”, Działanie 9.2 „*Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych*”, 9.2.1 „*Rozwój wysokiej jakości usług społecznych*”.

Projekt konkursowy pn. „Rodzina Wspólna Troska” realizowany z Gminą Busko-Zdrój/Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, Gminą Solec-

Zdrój/Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Solcu-Zdroju oraz Caritas Diecezji Kieleckiej. Wartość projektu: 3 636 581,28 zł, w tym dofinansowanie w wysokości 3 304 128,98 zł oraz wkład własny - 332 452,30 zł.

Realizacja założeń projektowych obejmuje okres od 01.04.2018 r. do 31.03.2020 r.

Głównym celem projektu było zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług społecznych, minimalizacja barier i braków uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie w środowisku lokalnym poprzez realizację usług asystenckich, opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a także podnoszenie kompetencji asystentów osobistych osób niepełnosprawnych i opiekunów osób niesamodzielnych oraz kompleksowe wsparcie w postaci poradnictwa specjalistycznego, grup wsparcia czy zajęć psychoedukacyjnych dla 132 osób (99 K i 33 M) do 31.03.2020 r. na terenie powiatu buskiego.

Centrum, od października 2018 r. do grudnia 2019 r. obejmowało wsparciem 40 Uczestników Projektu, w tym 20 osób korzystało z pomocy opiekuna osób starszych i niesamodzielnych. Odbiorcami usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania są osoby niesamodzielne, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy osób trzecich. Przez usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania należy rozumieć usługi, które obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację zaleconą przez lekarza oraz w miarę możliwości – utrzymanie kontaktu z otoczeniem. Pozostałe 20 osób korzystało z pomocy asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej. Są to usługi, które obejmują pomoc w robieniu zakupów, sprawach urzędowych, podstawowych czynnościach w domu osobie niewidomej, w przemieszczaniu się poza miejsce zamieszkania oraz korzystaniu ze sprzętu teleinformatycznego. Odbiorcami tych usług są osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Dodatkowo 20 Uczestników Projektu korzystało z usług uzupełniających do pielęgniarstwa środowiskowego, a 30 Uczestników Projektu z usług usprawniająco-rehabilitacyjnych. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania obejmują usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności wykonywane przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wsparcie każdego Uczestnika Projektu odbywało się na podstawie indywidualnie przygotowanej ścieżki wsparcia, opracowanej we współpracy z osobą objętą usługą. Wyżej wymienione działania umożliwiały dopasowanie optymalnych oddziaływań pomocowych adekwatnych do potrzeb Uczestników Projektu.

Dodatkowo każdy Uczestnik Projektu miał zapewnioną:

- organizację dowozu osób niepełnosprawnych do placówek użyteczności publicznej, ośrodka zdrowia, miejsca pracy i innych;
- pomoc prawnika;
- wsparcie psychologiczne;
- opiekę doradcy ds. osób niepełnosprawnych /opiekuna wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego;
- opiekę pracownika socjalnego.

Projekt pozakonkursowy „Dla Dobra Rodziny” realizowany z Gminą Busko-Zdrój/ Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju oraz Zakładem Doskonalenia Zawodowego w Kielcach/Centrum Kształcenia Zawodowego w Busku-Zdroju. Wartość Projektu wynosi 2 963 610,00 zł, przy wkładzie własnym 227 000,00 zł. Realizacja założeń projektowych obejmuje okres od 01.01.2019 r. do 31.08.2021 r.

Wsparcie w Projekcie dedykowane jest osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich otoczeniu, w tym rodzinom i dzieciom oraz osobom funkcjonującym w ramach rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) z terenu powiatu buskiego.

Celem głównym Projektu jest poprawa jakości funkcjonowania systemu pomocy rodzinie poprzez zwiększenie dostępności usług społecznych oraz wsparcie rodziny i pieczy zastępczej oraz usług społecznych w formie stacjonarnej opieki dziennej w Klubie Seniora dla 659 osób (461 Kobiet i 198 Mężczyzn) zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w okresie realizacji Projektu, tj. od 01.01.2019 r. do 31.12.2020 r. na terenie powiatu buskiego.

W ramach ww. Projektu od sierpnia 2019 r. świadczone były specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania – usługi usprawniająco - rehabilitacyjne. Usługą zostało objętych 12 Uczestników Projektu, którzy na podstawie zlecenia lekarskiego stwierdzającego konieczność korzystania z ww. formy wsparcia zostali zakwalifikowani do Projektu. Łączna liczba godzin w 2019 r. to 591.

5. Zadania realizowane przez powiat w zakresie rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami i zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.

Cel i zadania powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja osób z niepełnosprawnością oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Istotnym elementem rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami jest rehabilitacja zawodowa, która ma na celu ułatwienie osobie uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Rehabilitacja zawodowa wpisuje się zatem w szeroko rozumiane pojęcie aktywizacji zawodowej, która wraz z działaniami na rzecz zatrudnienia ma na celu przygotowanie do pracy oraz zapewnienie osobom z niepełnosprawnością zatrudnienia zgodnego z ich możliwościami psychofizycznymi i posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi. Właściwe przygotowanie zawodowe oraz zatrudnienie umożliwia każdej osobie poprawę swojej sytuacji materialnej, wzrost niezależności od innych i poczucie bezpieczeństwa finansowego. Dla samych osób niepełnosprawnych praca nabiera dodatkowego znaczenia. Pozwala bowiem, poza wcześniej wymienionymi wartościami, zrekompensować wiele ujemnych skutków powodowanych przez niepełnosprawność. Rehabilitacja zawodowa może zatem stanowić istotny element w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością oraz wносить poważny wkład w ich integrację lub reintegrację społeczną a także poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób z niepełnosprawnością zostały zawarte przede wszystkim w art. 35a ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Do zadań tych należą między innymi:

- opracowywanie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, także w obszarze rehabilitacji zawodowej, zatrudniania i przestrzegania w tym zakresie praw osób niepełnosprawnych,
- współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji tych programów, jak również współpraca z organizacjami pozarządowymi

i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie ich rehabilitacji zawodowej,

- współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,
- współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych,
- świadczenie usług poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych i pracodawców zainteresowanych zatrudnianiem tych osób,
- świadczenie usług pośrednictwa pracy osób niepełnosprawnych,
- organizacja i finansowanie szkoleń dla osób niepełnosprawnych,
- kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo - rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej,
- przyznawanie osobom niepełnosprawnym bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- przyznawanie spółdzielniom socjalnym środków na utworzenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej,
- dofinansowywanie osobom niepełnosprawnym do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego, zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej lub rolniczej,
- doradztwo organizacyjno - prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,
- refundacja dodatkowych kosztów przystosowania stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- refundacja kosztów wyposażenia stanowisk pracy, utworzonych dla nowo zatrudnianych osób niepełnosprawnych,
- zwrot dodatkowych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikom niepełnosprawnym w pracy.

Powyższe zadania zgodnie z art. 35a ust. 2 pkt. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych są realizowane przez wchodzące w skład powiatowej administracji zespolonej powiatowe urzędy pracy i są w większości finansowane z środków PFRON.

Opisując zadania powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych nie można także pominąć art. 11 ww. ustawy, zgodnie z którym osoby

niepełnosprawne zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne lub poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu, mogą korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Oznacza to, że wskazane osoby niepełnosprawne mają prawo nie tylko do tych rodzajów pomocy, jakie określono w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ale także do szerokiego wachlarza form wsparcia, jakie zostały zdefiniowane w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w szczególności do takich instrumentów i usług rynku pracy jak:

- staże i przygotowanie zawodowe dorosłych,
- szkolenia, w tym także szkolenia osób z przyznaną rentą szkoleniową,
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy,
- prace interwencyjne,
- zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania w związku z podjęciem zatrudnienia lub innej formy pomocy określonej w ustawie,
- dofinansowanie studiów podyplomowych,
- bony na zasiedlenie.

Finansowanie wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy należy do zadań powiatu. Wydatki te są pokrywane z będących w jego dyspozycji środków PFRON, w przypadku osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu, lub środków Funduszu Pracy, w przypadku osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne. Mogą także być współfinansowane z środków Europejskiego Funduszu Społecznego w sytuacji udziału osób niepełnosprawnych w projektach realizowanych przez powiat i współfinansowanych przez Unię Europejską.

Rehabilitacja zawodowa i zatrudnienie osób z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2017-2019

Liczba osób z niepełnosprawnością aktywizowanych w latach 2017-2019 z podziałem na najczęściej zastosowane wobec tych osób formy wsparcia została w sposób szczegółowy przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela nr 19 - Liczba osób z niepełnosprawnością aktywizowanych w latach 2017-2019

Rodzaj aktywizacji	Liczba osób w latach:		
	2017	2018	2019
Pośrednictwo pracy (liczba wydanych skierowań/z tego liczba zatrudnionych)*	46/13	56/7	43/10
Poradnictwo zawodowe	24	13	8
Szkolenie zawodowe	5	0	0
Staż	14	6	7
Prace interwencyjne	2	4	2
Roboty publiczne	5	0	0
Dofinansowanie wynagrodzenia za zatrud. bezrobotnego pow. 50 r.ż.	4	1	1
Refundacja wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	5	4	5
Dofinansowanie podjęcia działalności gosp.	0	0	0
Podjęcie pracy na podstawie bonu na zasiedlenie	3	0	0
Prace społecznie użyteczne	2	2	1

* dane dotyczące pośrednictwa pracy mogą zawierać istotny błąd wynikający z braku sprawozdawczości oraz ograniczeń technicznych pozyskania danych z ewidencji osób zarejestrowanych w PUP

W okresie tym z poradnictwa zawodowego skorzystało łącznie 45 osób z niepełnosprawnością. Były to głównie porady indywidualne, które realizowano w formie rozmów doradczych, w ramach których doradca zawodowy określał wspólnie z osobą korzystającą z porady jej problem zawodowy i sposób jego rozwiązania.

Dość znaczną grupę osób z niepełnosprawnością w latach 2017-2019 stanowiły także osoby objęte usługą pośrednictwa pracy. Z uwagi na fakt, że Powiatowy Urząd Pracy w Busku - Zdroju nie dysponuje oddzielnymi statystykami, w oparciu o które można wyodrębnić z ogólnej liczby osób skierowanych do pracy wyłącznie osoby niepełnosprawne, dane zawarte w wierszu „pośrednictwo pracy” tabeli nr 19 są obarczone istotnym błędem. Odnoszą się bowiem także do osób, które otrzymywały skierowanie do pracy przed uzyskaniem orzeczenia o niepełnosprawności, jak również do osób, które skierowano do pracy po wygaśnięciu takiego orzeczenia. Niemniej można oszacować, że w latach 2017-2019 z pośrednictwa pracy skorzystała grupa blisko 100 osób z niepełnosprawnością.

W 2017 roku na szkolenia zawodowe zostało skierowanych 5 osób

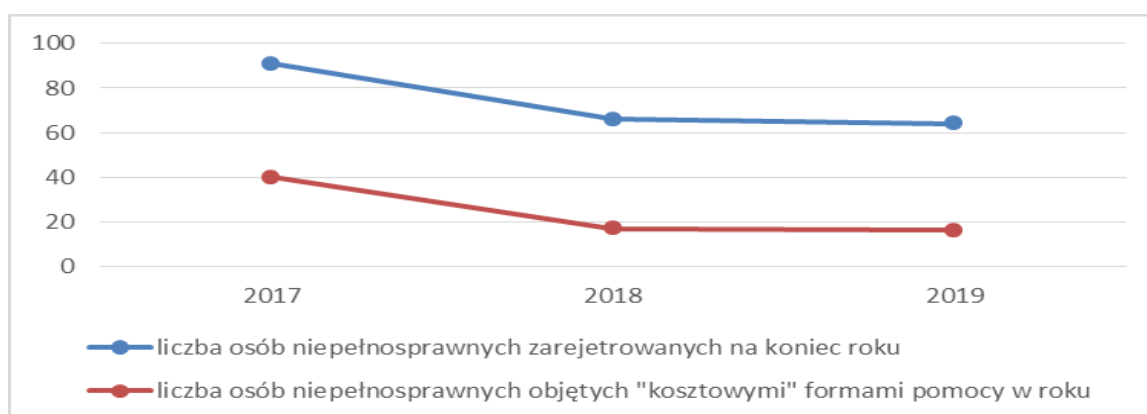
z niepełnosprawnością. Szkolenia te były realizowane w trybie indywidualnym, dostosowując każdorazowo kierunek i tematykę szkolenia do potrzeb, oczekiwań i możliwości osób z niepełnosprawnością, uwzględniając przy tym perspektywy na ich zatrudnienie na lokalnym rynku pracy. W latach 2018-2019 na szkolenia nie skierowano żadnej osoby niepełnosprawnej.

W ramach działań podejmowanych na rzecz przygotowania zawodowego osób z niepełnosprawnością poza opisanymi powyżej szkoleniami 27 osób skierowano na staż do przedsiębiorców i pracodawców. W ramach tej formy pomocy osoby z niepełnosprawnością miały możliwość nabycia praktycznych umiejętności wykonywania zawodu lub pracy na danym stanowisku.

W zakresie działań na rzecz zatrudnienia osób z niepełnosprawnością 8 osób skierowano do prac interwencyjnych, 5 osób skierowano do wykonywania robót publicznych, wyposażono 12 nowych miejsc pracy przeznaczonych wyłącznie dla osób z niepełnosprawnością.

Liczba osób z niepełnosprawnością aktywizowanych w ramach powyższych „kosztowych” form pomocy w stosunku do ogólnej liczby osób z niepełnosprawnością bezrobotnych i poszukujących pracy będących w ewidencji PUP w Busku-Zdroju zostały przedstawione na wykresie nr 2.

Wykres nr 2 - Liczba osób z niepełnosprawnością aktywizowana w ramach „kosztowych” form wsparcia do ogólnej liczby osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w Busku-Zdroju

6. Edukacja osób z niepełnosprawnościami.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910 i 1378) zapewnia możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież z niepełnosprawnością oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie

z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydawanego przez poradnię psychologiczno-pedagogiczne.

W polskim systemie oświaty uczniem z niepełnosprawnością jest uczeń, który posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych itp.

Powiat Buski jest organem prowadzącym dla n/w jednostek oświatowych:

- 1) I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Busku-Zdroju,
- 2) Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Mikołaja Kopernika w Busku-Zdroju,
- 3) Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Kazimierza Wielkiego w Busku-Zdroju,
- 4) Zespołu Szkół Techniczno-Informatycznych w Busku-Zdroju,
- 5) Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Niepełnosprawnych Ruchowo w Busku-Zdroju,
- 6) Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie,
- 7) Zespołu Szkół Specjalnych w Busku-Zdroju,
- 8) Poradni Psychologiczno –Pedagogicznej w Busku-Zdroju.

Z danych Wydziału Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej Starostwa Powiatowego w Busku-Zdroju, Powiat Buski prowadził w latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019 trzy placówki szkolnictwa specjalnego, do których przyjmowane są dzieci i młodzież z terenu całej Polski z niepełnosprawnościami intelektualnymi, fizycznymi oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi, tj.:

1. Zespół Szkół Specjalnych w Busku-Zdroju, w skład którego wchodziły:

- 1) Przedszkole Specjalne,
- 2) Szkoła Podstawowa Specjalna,
- 3) Liceum Ogólnokształcące Specjalne.

2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Busku –Zdroju, w skład którego wchodziły:

- 1) Technikum Specjalne,
- 2) Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna,
- 3) Liceum Ogólnokształcące Specjalne,

4) Szkoła Policealna Specjalna.

3. *Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Broninie, w skład którego wchodziły:*

- 1) Szkoła Podstawowa Specjalna,
- 2) Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna,
- 3) Szkoła Specjalna Przystosabiająca do Pracy.

Specjalny Ośrodek Szkolno–Wychowawczy w Busku–Zdroju przystosowany jest do kształcenia młodzieży niepełnosprawnej ruchowo. Łącznie w Specjalnym Ośrodku w latach szkolnych 2016/2019 kształciło się 429 uczniów z terenu całej Polski. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się Szkoła Policealna - kształcąca w zawodzie technik administracji oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, która daje możliwość zdobycia zawodu, a także pozwala na dalszą rehabilitację niepełnosprawnych uczniów. Sale lekcyjne są wyposażone w tablice interaktywne i inne nowoczesne pomoce dydaktyczne. Ośrodek dysponuje 120 miejscami noclegowymi dla wychowanków. Warunki mieszkaniowe są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Do dyspozycji wychowanków są świetlice, pracownie komputerowe, biblioteka, czytelnia, sala gimnastyczna, basen rehabilitacyjny, siłownia, kompleks boisk sportowych wraz z infrastrukturą rekreacyjną.

Specjalny Ośrodek Szkolno–Wychowawczy w Broninie zajmuje się kształceniem młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie. W Specjalnym Ośrodku kształciło się w latach szkolnych 2016/2019 375 uczniów. Ośrodek dysponuje 56 miejscami noclegowymi.

Do dyspozycji wychowanków są również świetlice, pracownia komputerowa, biblioteka, czytelnia, obiekty i urządzenia sportowe. Ośrodek zapewnia dzieciom i młodzieży:

- 1) dostosowanie programu edukacyjno – terapeutycznego do indywidualnych potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i rewalidacyjnych oraz do predyspozycji ucznia i jego możliwości psychofizycznych,
- 2) opiekę psychologiczno - pedagogiczną,
- 3) zajęcia rewalidacyjne,
- 4) EEG Biofeedback,
- 5) szkolne doradztwo zawodowe,
- 6) zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze,
- 7) zajęcia pozalekcyjne,
- 8) możliwość zwolnienia z opłat za wyżywienie,

- 9) opiekę pielęgniarki,
- 10) bezpłatne zakwaterowanie.

Od kilku lat istotnym elementem w terapii uczniów Ośrodka są regularnie organizowane zajęcia z hipoterapii oraz zajęcia na basenie. Ośrodek dysponuje własnym zapleczem do prowadzenia hipoterapii dzięki czemu wychowankowie mogą codziennie korzystać z dodatkowej formy wsparcia terapeutycznego.

Bardzo ważnym obszarem pracy Ośrodka jest opieka nad dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością w stopniu głębokim. Dla tych wychowanków organizowane są indywidualne zajęcia rewalidacyjne i wieloprofilowe usprawnianie. Ośrodek zapewnia swoim podopiecznym wielozmysłowe poznawanie otoczenia, kształtowanie umiejętności w zakresie samoobsługi, komunikowania się oraz rozwoju społecznego i emocjonalnego.

Zespół Szkół Specjalnych w Busku-Zdroju - Pacjenci Specjalistycznego Szpitala Ortopedyczno-Rehabilitacyjnego im. dr Szymona Starkiewicza w Busku-Zdroju podczas leczenia i rehabilitacji w latach szkolnych 2016/2019 mieli możliwość uczyć się w Szkole Podstawowej, Gimnazjum oraz Liceum Ogólnokształcącym. Na wniosek rodziców w Zespole – w razie potrzeby - są organizowane indywidualne i zespołowe zajęcia rewalidacyjno - wychowawcze dla pacjentów Szpitala, którzy posiadają stosowne orzeczenie. Średnioroczna liczba uczniów w Zespole w latach szkolnych 2016/2019 wyniosła ok. 52. Natomiast z zajęć organizowanych przez specjalny zespół pozalekcyjny zajęć wychowawczych korzystało średniorocznie 59 wychowanków. W szkołach funkcjonujących w Zespole realizowane są programy nauczania szkół macierzystych uczniów. Czas wolny od zabiegów rehabilitacyjnych i nauki szkolnej jest zagospodarowany przez wychowawców zespołu pozalekcyjnego zajęć wychowawczych. Zespół nie posiada własnej bazy lokalowej, nauka odbywa się w świetlicy Szpitala.

W latach szkolnych 2016/2019 zorganizowano nauczanie indywidualne dla 74 uczniów, którym stan zdrowia uniemożliwiał lub znacznie utrudniał uczęszczanie do szkoły, w tym dla:

- 1) 4 uczniów I Liceum Ogólnokształcącego w Busku-Zdroju,
- 2) 4 uczniów Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Busku-Zdroju,
- 3) 36 uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie,
- 4) 30 uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Busku-Zdroju.

Zajęciami rewalidacyjnymi (przywracającymi możliwości funkcjonowania w społeczeństwie) objęto: 339 wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie i ok. 316 wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Busku-Zdroju. Zajęciami tymi nie byli objęci uczestnicy zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz słuchacze Szkoły Policealnej.

Dla 44 osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Broninie zorganizowano indywidualne zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze.

W latach szkolnych 2016/2019 w szkołach ogólnodostępnych prowadzonych przez Powiat Buski kształciło się ogółem 23 uczniów, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, z tego 10 uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, 9 słabosłyszących, 2 z niepełnosprawnością ruchową oraz 2 z niepełnosprawnością sprzężoną. By wspomóc proces edukacyjny zorganizowano zajęcia rewalidacyjne w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, logopedycznych, korekcyjno-kompensacyjnych. Nauczyciele dostosowali wymagania do możliwości i potrzeb psychofizycznych uczniów oraz uwzględnili i dostosowali do ich możliwości fizycznych ćwiczenia na lekcjach wychowania fizycznego. Uczniowie oraz ich rodzice byli objęci stałą opieką pedagoga szkolnego.

Jednostką pomocniczą szkolnictwa jest **Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Busku-Zdroju**.

Prowadzona przez Powiat Buski Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Busku-Zdroju obejmuje opieką dzieci i młodzież zamieszkałą i kształcąca się na terenie Powiatu Buskiego. Do zadań Poradni należy diagnozowanie dzieci i młodzieży, udzielanie im oraz ich rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Ponadto Poradnia realizuje zadania profilaktyczne oraz wspierające wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkoli, szkół i placówek, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych. Zajmuje się też organizowaniem i prowadzeniem wspomagania jednostek oświatowych w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

W związku z realizacją przez Powiat Buski kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem” Poradnia pełni funkcję wiodącego ośrodka koordynacyjno – rehabilitacyjno-opiekuńczego. W ramach w/w programu specjaliści (np.: terapeuci, psychologowie, pedagodzy, logopedzi) udzielają wsparcia rodzicom i dzieciom, szczególnie tym najmłodszym, u których zostały wykryte problemy rozwojowe. Zadaniem

Poradni jest w szczególności organizowanie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, które jest bezpłatne. Poradnia w latach 2018-2019 zrealizowała powyższe zadania w wymiarze 520 godzin rocznie - zgodnie z porozumieniem zawartym między Powiatem Buskim a Ministerstwem Edukacji Narodowej – co daje 5 godzin tygodniowo. Realizacja Programu jest przewidziana do końca 2021 r., a wymiar godzin - od 2020 r. – zwiększy się do 520 rocznie.

Efektom diagnozowania jest przede wszystkim wydawanie opinii i orzeczeń oraz objęcie dzieci i młodzieży pomocą psychologiczno – pedagogiczną. W latach szkolnych 2016/2019 zdiagnozowano łącznie 4 069 osób, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 20 - Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Busku-Zdroju w latach 2016-2019

Rodzaj diagnozy	Liczba osób zdiagnozowanych		
	2016/2017	2017/2018	2018/2019
psychologiczna	539	453	529
pedagogiczna	578	530	648
logopedyczna	72	129	153
związana z wyborem kierunku kształcenia	10	11	21
lekarska	231	165	0
Razem	1 430	1 288	1 351

Tabela nr 21 - Działalność terapeutyczna Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Busku-Zdroju w latach 2016-2019

Rodzaj diagnozy	Liczba osób zdiagnozowanych		
	2016/2017	2017/2018	2018/2019
psychologiczna	77	33	68
pedagogiczna	15	0	5
logopedyczna	73	30	48
BIOFEEDBACK	5	7	4
Razem	170	70	125

Źródło: Opracowanie własne Wydział Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej Starostwo Powiatowe w Busku-Zdroju

W latach szkolnych 2016/2019 zespół orzekający Poradni wydał 518 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i o potrzebie nauczania indywidualnego. Natomiast wszystkich rodzajów opinii zostało wydanych 873.

Tabela nr 22 - Orzeczenia i opinie wydane przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Busku-Zdroju w latach 2016-2019

Liczba przyjętych przez Poradnię		dzieci w wieku przedszkolnym	uczniów		
			szkół podstawowych	gimnazjów	szkół ponadgimnazjalnych
Niepełnosprawność	ruchową	20	32	41	10
	intelektualną (stopień lekki)	3	41	15	0
	intelektualną (stopień umiarkowany lub znaczny)	0	5	2	1
	intelektualną (stopień głęboki)	0	1	0	5
potrzebę nauczania indywidualnego		6	152	58	36
inne (np. orzeczenia wydane ze względu na niepełnosprawność sprzężoną)		24	60	5	1
Razem		53	291	121	53
Opinie					
o specyficznych trudnościach uczenia się		0	232	7	10
dostosowanie wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia		0	42	7	1
wczesnego wspomagania rozwoju dziecka		37	0	0	0
odroczenia rozpoczęcia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego		38	0	0	0
inne opinie		63	418	14	4
Razem		138	692	28	15

Zródło: Opracowanie własne Wydział Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej Starostwo Powiatowe w Busku-Zdroju

Poradnia udziela też pomocy rodzicom, nauczycielom i wychowawcom. Podstawowymi formami wsparcia były terapie, prelekcje, wykłady. Łącznie z usług Poradni skorzystało w przedstawionych latach 2 193 rodziców i 933 nauczycieli.

7. Analiza SWOT zagadnienia niepełnosprawności na terenie powiatu buskiego.

Istota analizy SWOT, której nazwa pochodzi od pierwszych liter wyrazów, tj.: Strength - silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia, sprowadza się do oceny zasobów społeczno-ekonomicznych jednostki samorządu terytorialnego jaką jest Powiat Buski w świetle szans i zagrożeń dla osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących Powiat. Używana nazwa wskazuje jednocześnie na kolejność analizowania określonych czynników, a więc w pierwszym rzędzie na przedstawieniu atutów i słabości badanej jednostki odnosząc je następnie do okazji i zagrożeń występujących w jej środowisku zewnętrznym.

Opracowanie analizy SWOT jest istotą w procesie planowania strategicznego i stanowi punkt wyjściowy dla realizacji poszczególnych celów założonych w programie. Jest to efektywna metoda identyfikacji słabych i silnych stron w działaniach, jakie podejmuje się na rzecz osób z niepełnosprawnością. Pozwala ona skoncentrować uwagę na najważniejszych strategicznych czynnikach w każdej z czterech grup (S, W, O, T). Schemat analizy SWOT wymusza dostrzeżenie wewnątrz podmiotu zarówno mocnych, jak i słabych stron, a w otoczeniu zarówno zagrożeń, jak i szans rozwojowych.

Rezultaty analizy prezentuje się zazwyczaj w formie macierzy, która ułatwia zrozumienie położenia podmiotu i wyciągnięcie wniosków. Taka wizualizacja pozwala na przykład na znalezienie potencjalnych źródeł rozwoju, między innymi poprzez zestawienie odpowiednich silnych stron i możliwości. Z drugiej strony, pozwala ona wykryć zagrożenia zewnętrzne, które mogą mieć szczególnie niekorzystne skutki dla badanej jednostki. Poszczególne czynniki określone przez zespół osób zaangażowanych w tworzenie programu zostały ujęte w czteropolową matrycę zamieszczoną poniżej.

Pojawienie się wielu słabych i mocnych stron w analizie SWOT, świadczy o dużej wiedzy na temat zjawiska niepełnosprawności w Powiecie Buskim i funkcjonującym systemie działań podmiotów na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Wiedzę tę należy rozwijać i ciągle aktualizować, ponieważ problemy z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne nieustannie się zmieniają. Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia.

W przypadku Powiatu Buskiego analizowane grupy czynników w kontekście zjawiska niepełnosprawności rozumiane są następująco:

1. silne strony jednostki, czyli wewnętrzne czynniki pozytywne, to głównie unikalne zasoby, wartości, umiejętności oraz inne aspekty odróżniające dany samorząd terytorialny od pozostałych jednostek, szczególnie tych sąsiadujących;
2. słabe strony, rozumiane jako wewnętrzne czynniki negatywne, do których należą atrybuty funkcjonowania jednostki zmniejszające jej sprawność, skuteczność czy dynamikę rozwoju;
3. szanse (zewnętrzne czynniki pozytywne), czyli wszystkie procesy zachodzące w bliższym lub dalszym otoczeniu jednostki, które mogą w przyszłości wpłynąć pozytywnie na jej rozwój;
4. zagrożenia, czyli zewnętrzne czynniki negatywne, pod pojęciem których rozumie się wydarzenia i procesy zachodzące w otoczeniu jednostki, mające negatywny wpływ na jej działalność.

Założeniem analizy SWOT jest ustalenie wewnętrznego potencjału Powiatu w oparciu o słabe i mocne strony, a także zidentyfikowanie czynników zewnętrznych, niezależnych od Powiatu, a mogących mieć korzystny lub niekorzystny wpływ na podejmowane działania. Ostatecznie wybory dokonane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę pozwolą na wykorzystanie mocnych stron i szans w celu eliminowania słabych stron i ewentualnych zagrożeń. Przeprowadzona analiza pozwoli na opracowanie właściwej strategii i przygotowanie konkretnych programów, a w efekcie wynikających z nich planów działań.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii osób z niepełnosprawnościami.

Mocne strony	Słabe strony
1. Dobra realizacja zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków PFRON. 2. Funkcjonowanie: WTZ, ŚDS, SOSW, DPS. 3. Współpraca instytucji samorządowych z pozarządowymi w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami. 4. Działania organizacji pozarządowych na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	1. Brak kompleksowej diagnozy potrzeb w obszarze pomocy osobom z niepełnosprawnościami, która umożliwiłaby ustalenie priorytetów dla całego środowiska. 2. Ograniczone środki na statutową działalność organizacji pozarządowych i obsługę administracyjną. 3. Niewystarczające środki finansowe w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

5. Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej i urzędów działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. 6. Działający Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. 7. Imprezy sportowe, kulturalne, rekreacyjne i turystyczne dla osób z niepełnosprawnościami organizowane na terenie Powiatu Buskiego. 8. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do osób z niepełnosprawnościami. 9. Ciągła likwidacja barier transportowych oraz architektonicznych. 10. Sanatoria Buska-Zdroju i Solca-Zdroju prowadzą turnusy rehabilitacyjne, ambulatoryjne leczenie i rehabilitacje dla mieszkańców powiatu. 11. Działanie Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej. 12. Działanie Dziecięcego Szpitala Ortopedii i Kompleksowej Rehabilitacji „Górka” w Busku – Zdroju. 13. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami. 14. Funkcjonowanie punktów i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ośrodków niosących pomoc dla osób z niepełnosprawnościami. 15. Realizacja programów celowych PFRON. 16. Funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Hostelu. 17. Wydanie Poradnika dla Osób Niepełnosprawnych. 18. Realizacja projektów EFS. 19. Wolontariat. 20. Funkcjonowanie Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych.	4. Utrzymująca się niska świadomość społeczna problematyki osób z niepełnosprawnościami. 5. Brak zakładu aktywności zawodowej, w którym mogliby podjąć zatrudnienie osoby z niepełnosprawnościami. 6. Istnienie szeregu barier: transportowych, architektonicznych, urbanistycznych, w komunikowaniu się oraz technicznych utrudniających pełen udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym. 7. Bariery ekonomiczne (niskie dochody osób niepełnosprawnych). 8. Niedostateczna wysokość środków otrzymywanych z PFRON. 9. Niska świadomość pracodawcy o możliwościach osób z niepełnosprawnościami. 10. Brak odpowiedniej liczby zakładów rehabilitacyjnych w gminach. 11. Duża liczba obiektów użyteczności publicznej z barierami architektonicznymi. 12. Ograniczone możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. 13. Brak ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (świetlice, kluby). 14. Słabo rozwinięte usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, szczególnie na wsi. 15. Mała liczba organizacji pozarządowych działających w zakresie wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób z zaburzeniami psychicznymi. 16. Brak punktów informacyjnych o pomocy specjalistycznej dla osób z niepełnosprawnościami. 17. Brak zakładów pracy chronionej. 18. Niewystarczające środki finansowe na realizację programów profilaktyki dla osób z niepełnosprawnościami. 19. Niewystraszająca integracja osób z niepełnosprawnościami ze społecznością lokalną.

Szanse	Zagrożenia
1. Możliwość wykorzystania środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej. 2. Likwidacja barier architektonicznych. 3. Nowe rozwiązania systemowe we wspieraniu różnych grup osób z niepełnosprawnościami. 4. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, itp.). 5. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie uznania prawa osób z niepełnosprawnościami do pełnej integracji ze społeczeństwem oraz możliwości egzekwowania przysługujących praw. 6. Możliwość pozyskania środków z Unii Europejskiej. 7. Rozwój form środowiskowego wsparcia osób z niepełnosprawnościami. 8. Wzrastająca społeczna akceptacja osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym. 9. Likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami oraz w budynkach użyteczności publicznej. 10. Wzrost liczby organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. 11. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji kadry zajmującej się realizacją zadań dotyczących osób z niepełnosprawnościami. 12. Współpraca między powiatem a gminami. 13. Połączenie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami. 14. Likwidacja barier architektonicznych, transportowych w placówkach publicznych ze środków zewnętrznych. 15. Wzrastająca społeczna akceptacja osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym. 16. Rosnąca świadomość społeczna w zakresie integracji osób z niepełnosprawnościami.	1. Słabe zrozumienie specyfiki potrzeb osób z niepełnosprawnościami w aspekcie edukacji, rehabilitacji społecznej i zawodowej. 2. Częste zmiany przepisów dotyczące osób z niepełnosprawnościami. 3. Wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami. 4. Niski status materialny osób z niepełnosprawnościami. 5. Starzenie się społeczeństwa. 6. Roszczeniowe nastawienie niepełnosprawnych świadczeniobiorców pomocy społecznej. 7. Słabe wsparcie, brak rozwiązań systemowych ze strony administracji rządowej. 8. Pogorszenie koniunktury gospodarczej. 9. Trudności z pozyskaniem środków własnych dla uczestnictwa w programach unijnych i pozostałych. 10. Brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami. 11. Niekorzystne dla osób z niepełnosprawnościami zmiany na rynku pracy. 12. Trudności z pozyskaniem środków własnych dla uczestnictwa w programach unijnych i pozostałych. 13. Nadmierna biurokracja w dystrybucji środków finansowych. 14. Tendencje do przesuwania rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnościami do systemu pomocy społecznej. 15. Niedoskonałość i nadmiar przepisów prawnych. 16. Częste zmiany przepisów dotyczące osób z niepełnosprawnością. 17. Brak wiedzy i świadomości lekarzy na temat pomocy finansowej PFRON.

Dokonana analiza określiła stan obecny sytuacji osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Buskiego. Nie dokonując wartościowania zastanego stanu rzeczy uznać należy, iż zgodnie z przyjętym tokiem działania należy w następnej kolejności określić kierunki działań oraz w oparciu o zebrany w trakcie prac materiał ustalić priorytety.

8. Cele i założenia Programu.

Wstępem do realizacji Programu była diagnoza sytuacji osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych w powiecie buskim zawarta w niniejszym opracowaniu. Program będzie realizowany poprzez wykonywanie poszczególnych projektów, które są nakierowane na osiągnięcie poszczególnych celów operacyjnych Programu.

Świadomość sytuacji, w jakiej znajdują się niepełnosprawni mieszkańcy powiatu buskiego pozwala określić działania, które winny zostać podjęte w celu podniesienia jakości ich życia. Analiza poszczególnych problemów pozwala wyciągnąć wnioski, które pozwolą na stworzenie zarysu głównych nurtów oddziaływania, ukazując główne problemy, z jakimi spotykają się osoby z niepełnosprawnościami.

Najważniejszym założeniem Programu jest wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. Ponadto zapewnienie równych praw osobom z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałanie ich dyskryminacji. Proces wyrównania szans wymaga założenia celów, które stanowią wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami na różnych płaszczyznach i sferach ich życia, a także przeciwdziałają ich alienacji społecznej.

Wyszczególniono najważniejsze obszary, ukazano potrzeby, opisano sytuację osób z niepełnosprawnościami oraz zawarto sugestie co do kierunków działań na ich rzecz. Ponadto założone cele Programu i działania zmierzające do ich realizacji są zgodne ze „Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Buskim na lata 2021-2030”.

Celem głównym Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030 jest zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i gospodarczym powiatu buskiego poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie przysługują obywatelom. Podstawowymi celami opracowania programu były: zespolenie systemu pomocy osobom z niepełnosprawnościami, podejmowanie działań na ich rzecz, pełna realizacja zadań powiatu, wynikających z ustaw oraz stworzenie formalnej podstawy do pozyskiwania środków finansowych, aby można było realizować pomoc dla osób

z niepełnosprawnościami.

Cel ten może być osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnościami.
2. Integracja i aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami zmierzająca do samodzielności życiowej oraz wsparcie ich opiekunów.
3. Poprawa dostępności obiektów i przestrzeni użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.
4. Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej.

8.1. Cel szczegółowy 1: Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnościami.

Osoby z niepełnosprawnością są ograniczane przez warunki, w jakich funkcjonują, a poczucie zagrożenia bytu jest silniejsze niż w przeciętnych rodzinach. Wynika to z niższego statusu materialnego i występujących ograniczeń i utrudnień w społecznym funkcjonowaniu, ale również ze społecznego niezrozumienia ich potrzeb. Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka: zdrowie, sprawność fizyczną, zdolności do wypełniania elementarnych zadań społecznych i stanowi barierę w realizacji własnych celów. Postrzegana jest jako stan niepożądany i niekorzystny fakt społeczny, często wywołujący nieświadomie niepokój, budzący odrazę i lęk, że i nas może spotkać podobny los.

Brak kontaktów powoduje, że w ocenach kierujemy się silnie zakorzenionymi w świadomości stereotypami, niesprawiedliwymi informacjami, na podstawie których postrzega się osoby z niepełnosprawnościami. Spojrzenie poprzez pryzmat ograniczeń, niskich rent, miernych sukcesów życiowych i zawodowych oraz skalę bezradności i koniecznej pomocy, sytuuje te osoby w roli klientów różnych instytucji pomocowych i powoduje ich marginalizację. Ograniczenia sprawności kojarzone są jako odchylenia od normy, a kontakt z osobami z niepełnosprawnościami wywołuje poczucie bezradności i zakłopotanie. Społeczne oczekiwania idą w kierunku dokonywania zmian w samej osobie niepełnosprawnej poprzez leczenie, rehabilitację i przystosowanie. Problem niepełnosprawności nie dotyczy jednak samych niepełnosprawnych, lecz także, a może przede wszystkim osób sprawnych. Istotna jest zatem zmiana społecznego myślenia i postaw wobec organizacji życia osób z niepełnosprawnością, gdyż otoczenie winno stymulować i wpływać na rozwiązywanie ich problemów.

Zadania do realizacji:

- Prowadzenie programów informacyjnych w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych na tematy przybliżające problemy niepełnosprawnych i organizacji działających na ich rzecz.
- Upowszechnianie informacji o uprawnieniach przysługującym osobom z niepełnosprawnością i dostępnych formach wsparcia.
- Zapewnienie udziału osób z niepełnosprawnościami w imprezach i przedsięwzięciach społeczno-kulturalnych organizowanych przez gminy i powiat. Informacja i promocja imprez w miejscach dostępnych dla niepełnosprawnych.
- Wspieranie organizacji pozarządowych w działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
- Prowadzenie strony internetowej, dotyczącej problemów osób z niepełnosprawnościami w zakresie informacji, ulg i przepisów.
- Wydanie Powiatowego Poradnika dla Osób Niepełnosprawnych z aktualnymi informacjami i uregulowaniami prawnymi służącymi niepełnosprawnym.
- Przygotowanie i wydawanie publikacji (np. informatorów, broszur, ulotek dla osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia) dotyczących uprawnień osób z niepełnosprawnościami. Publikacje przygotowywane w formie papierowej lub elektronicznej (strona internetowa).
- Prowadzenie konkursów i przeglądów artystycznych osób z niepełnosprawnościami.
- Promowanie i prezentacja twórczości artystycznej, kulturalnej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
- Aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami i włączanie ich w życie społeczne.

W tworzeniu warunków równej dostępności dla osób z niepełnosprawnością ogromne znaczenie ma podniesienie poziomu świadomości w zakresie rozumienia potrzeb niepełnosprawnych. Aby zapewnić równość szans osobom z niepełnosprawnościami, należy propagować wiedzę w społeczeństwie na temat praw, potrzeb, możliwości i sytuacji osób niepełnosprawnych oraz konsekwencji, jakie niosą ze sobą różne rodzaje niepełnosprawności. Jednocześnie należy podejmować działania mające na celu zwiększenie poziomu świadomości samych osób z niepełnosprawnością w zakresie obowiązków i przysługujących im praw. Podnoszenie poziomu świadomości jest niezbędnym elementem przygotowania lokalnych środowisk do systematycznego

wsparcia osób z niepełnosprawnością i stworzenia warunków równoważnego uczestnictwa każdego mieszkańca powiatu buskiego w życiu społecznym i zawodowym.

Wzrost poziomu świadomości społecznej z zakresu rzeczywistych ograniczeń wynikających z niepełnosprawności mógłby przyczynić się do złamania barier i lepszego zrozumienia potrzeb osób z niepełnosprawnością.

8.2. Cel szczegółowy 2: Integracja i aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami zmierzająca do samodzielności życiowej oraz wsparcie ich opiekunów.

Działania podejmowane w tym zakresie powinny doprowadzić osoby z niepełnosprawnością do uzyskania samodzielności, zaradności oraz integracji społecznej. Stworzenie odpowiednich warunków prowadzących do osiągnięcia samodzielności przez osoby z niepełnosprawnością sprzyja nie tylko kształtowaniu poczucia własnej wartości, ale przede wszystkim ułatwia funkcjonowanie życiowe zarówno w sferze osobistej jak i zawodowej oraz społecznej. Warunkiem właściwej adaptacji i integracji osób z niepełnosprawnościami jest ich pełny i aktywny udział w różnych formach życia społecznego. Niezbędne w procesie kompleksowej rehabilitacji staje się podejmowanie działań zmierzających do stwarzania osobom z niepełnosprawnościami możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym, artystycznym, sportowym, rekreacyjnym i turystycznym.

Na terenie powiatu buskiego zadania z zakresu zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i sprzęt rehabilitacyjny wykonują różne podmioty, od służby zdrowia, opieki społecznej po organizacje pozarządowe. Brak przepływu informacji pomiędzy nimi utrudnia kontrolę i ocenę przebiegu rehabilitacji. Elementem wsparcia wczesnego leczenia i rehabilitacji jest szybkie i adekwatne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Osoby z niepełnosprawnością, które potrzebują tych przedmiotów i urządzeń, powinny mieć do nich swobodny dostęp, niezależnie od sytuacji finansowej.

Bardzo duże znaczenie w osiągnięciu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawnienia ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna. W przypadku niepełnosprawnego dziecka działania powinny być skierowane do rodziców. Ważne jest wsparcie przez grupę innych rodziców dzieci z taką samą niepełnosprawnością. Odpowiednie postawy rodzicielskie wobec niepełnosprawnego dziecka pozwolą nie tylko na osiągnięcie pozytywnych rezultatów wczesnego leczenia

i usprawnienia oraz rehabilitacji psycho-edukacyjnej, ale także na pełen rozwój i uczestnictwo w życiu społecznym.

Odwrotną sytuację mamy u osoby dorosłej, która na skutek wypadku czy choroby staje się osobą niepełnosprawną. Obok ewentualnej potrzeby ratowania życia, leczenie i rehabilitacja medyczna jest nieskuteczna bez wsparcia poradnictwem i ewentualną terapią. Najlepsze rezultaty daje wsparcie udzielane przez osoby z taką samą niepełnosprawnością.

Zadania do realizacji:

- Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w oparciu o środki PFRON w zakresie turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, dofinansowania do sportu, kultury rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami, likwidacji barier funkcjonalnych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością.
- Prowadzenie szerokiej rehabilitacji społecznej w oparciu o sport, rekreację i kulturę.
- Realizacja programów finansowanych ze środków PFRON mających na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji, np. „Aktywny samorząd”, „Program wyrównywania różnic między regionami III”, itp.
- Realizacja projektów dotyczących aktywizacji i integracji osób z niepełnosprawnością, współfinansowanych ze środków europejskich w ramach Programów Operacyjnych.
- Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego dla osób z niepełnosprawnościami.

Rehabilitacja jest procesem, którego celem jest umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania.

Rehabilitacja społeczna powinna być kontynuowana i rozszerzana we wszystkich formach. Należy zwiększać efektywność działań, ich koordynację oraz popularyzować, a także kumulować środki na te cele.

8.3. Cel szczegółowy 3: Poprawa dostępności obiektów i przestrzeni użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.

Likwidacja barier pozwoli osobie z niepełnosprawnością na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Występujące bariery są przyczyną izolacji osób z niepełnosprawnością od otoczenia i uzależnienia ich od pomocy innych osób. Należy podejmować takie działania, które ograniczają lub uniemożliwiają jednostce samodzielne funkcjonowanie w środowisku.

Bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe i techniczne są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi.

Inicjowanie podejmowanych działań zmierzających do zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno – komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami i dostosowanie obiektów publicznych oraz usług transportowych. Bariery te utrudniają funkcjonowanie w przestrzeni nie tylko osobom z niepełnosprawnością, ale również seniorom, osobom, które poruszają się z wózkami dziecięcymi lub podróżują z ciężkim bagażem oraz osobom z okresowo ograniczoną sprawnością.

Istotne jest także dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami obiektów użyteczności publicznej, budynków zamieszkania zbiorowego, budynków mieszkalnictwa wielorodzinnego i ich otoczenia.

Zadania do realizacji:

- Likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej, urzędach lub placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom z niepełnosprawnością poruszania się i komunikowania.
- Uwzględnianie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w planowanej i prowadzonej działalności podmiotów publicznych w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej.
- Tworzenie warunków społecznej komunikacji osób z niepełnosprawnościami.
- Likwidacja barier transportowych np. zakup pojazdów dostosowanych do przewozu osób z niepełnosprawnością.
- Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami.

Głównym celem integracji społecznej osób z niepełnosprawnością jest tworzenie w ich naturalnym środowisku społecznym warunków dla ich rozwoju, nauki, pracy i spędzania czasu wolnego czyli umożliwienie tym osobom prowadzenia normalnego życia, korzystania z możliwości edukacji, bogactwa dóbr kultury i powszechnie dostępnych form czynnego wypoczynku.

Osoby z niepełnosprawnością mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli. Osoby mają prawo do uzyskania niezbędnych środków, umożliwiających wyrównanie zmniejszonych wskutek niepełnosprawności szans w korzystaniu z przysługujących im praw. Zatem wszelkie działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności jednostki i jej prawa do dokonywania samodzielnego wyborów życiowych. Jednym z elementów Programu jest stworzenie warunków, zapewniających możliwie pełne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w środowisku. Wymaga to podjęcia szeregu działań, zmierzających do stworzenia takich warunków, by osoby z niepełnosprawnościami mogły samodzielnie funkcjonować w środowisku.

8.4. Cel szczegółowy 4: Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej.

Z uwagi na duże znaczenie pracy w życiu i rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami konieczne jest ciągłe upowszechnianie, rozwijanie i doskonalenie form pomocy realizowanych przez powiat w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy.

Rehabilitacja zawodowa powinna dotyczyć zarówno młodzieży uczącej się, jak też osób w okresie aktywności zawodowej, pozostających bez pracy lub funkcjonujących już w określonych środowiskach zawodowych. Należy jednak podkreślić, iż rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami to nierzadko proces złożony, wymagający w wielu przypadkach współpracy wyspecjalizowanych instytucji, specjalistów opieki społecznej i rynku pracy oraz pracodawców. Powinna przy tym być spójna i dostosowana do potrzeb, oczekiwań i możliwości samej osoby niepełnosprawnej. Jednak bez aktywnego udziału i zaangażowania samych osób niepełnosprawnych rehabilitacja zawodowa nie przyniesie oczekiwanych rezultatów. Kluczowym zadaniem w tym procesie staje się zatem skuteczna motywacja, przełamanie obaw i występujących barier, w tym także psychologicznych oraz budowanie wewnętrznego przekonania i wiary osoby niepełnosprawnej w możliwości osiągnięcia tą drogą poprawy własnej sytuacji,

niezależności i jakości życia.

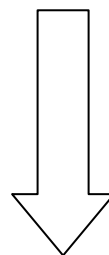
Mając na względzie założenia i cele rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych przyjmuje się następujące priorytetowe zadania do realizacji w latach 2021-2030 w tym zakresie:

- Upowszechnienie przy wykorzystaniu tradycyjnych form przekazu informacji (ulotki, broszury, poradniki) oraz elektronicznych kanałów komunikacji (internet) wiedzy na temat możliwości i korzyści wynikających z dostępnych form rehabilitacji zawodowej oraz wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- Doskonalenie i prowadzenie poradnictwa zawodowego, aktualizowanie i udostępnianie informacji zawodowych osobom niepełnosprawnym.
- Opracowywanie indywidualnych planów działania dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych.
- Doskonalenie i realizacja usług pośrednictwa pracy na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Realizacja szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych zainteresowanych tą formą pomocy.
- Praktyczne przygotowywanie osób niepełnosprawnych do zatrudnienia poprzez organizację staży lub innych przewidzianych prawem form pomocy o podobnym charakterze i celu.
- Wspieranie, w miarę występujących potrzeb, zatrudnienia osób niepełnosprawnych u pracodawców i przedsiębiorców działających na lokalnym rynku pracy poprzez organizację subsydiowanego zatrudnienia (prace interwencyjne, refundacje kosztów wyposażenia lub dostosowania stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych), lub innych przewidzianych prawem form pomocy o podobnym charakterze i celu.
- Wspieranie, w miarę występujących potrzeb, osób niepełnosprawnych rozpoczynających własną działalność gospodarczą, rolniczą lub w ramach spółdzielni socjalnych poprzez przyznawanie tym osobom środków na podjęcie powyższej działalności lub stosowanie innych przewidzianych prawem form pomocy o podobnym charakterze i celu.
- Realizacja pozostałych form pomocy w zakresie rehabilitacji zawodowej.
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na rzecz szeroko rozumianej rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

CEL GŁÓWNY

Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i gospodarczym powiatu buskiego poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie przysługują obywatelom

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnościami

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Integracja i aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami zmierzająca do samodzielności życiowej oraz wsparcie ich opiekunów

CEL SZCZEGÓŁOWY 3

Poprawa dostępności obiektów i przestrzeni użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami

CEL SZCZEGÓŁOWY 4

Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej

9. Harmonogram realizacji Programu.

Tabela nr 23 – Cel główny: Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i gospodarczym powiatu buskiego poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie przysługują obywatelom

Lp.	Planowane zadania	Realizatorzy/Partnerzy	Źródło finansowania	Wskaźniki	Termin realizacji
CEL SZCZEGÓŁOWY 1 - Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnościami					
1.	Prowadzenie programów informacyjnych w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych na tematy przybliżające problemy niepełnosprawnych i organizacji działających na ich rzecz.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze	Środki własne	Liczba przeprowadzonych spotkań	2021-2030
2.	Upowszechnianie informacji o uprawnieniach przysługującym osobom z niepełnosprawnością i dostępnych formach wsparcia.			Liczba przeprowadzonych spotkań i ogłoszeń na stronie	2021-2030
3.	Zapewnienie udziału osób z niepełnosprawnościami w imprezach i przedsięwzięciach społeczno-kulturalnych organizowanych przez gminy i powiat. Informacja i promocja imprez w miejscach dostępnych dla niepełnosprawnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Organizacje pozarządowe	Środki PFRON Środki realizatorów	Liczba przeprowadzonych imprez dla osób z niepełnosprawnościami	2021-2030
4.	Wspieranie organizacji pozarządowych w działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami.				
5.	Prowadzenie strony internetowej, dotyczącej problemów osób z niepełnosprawnościami w zakresie informacji, ulg i przepisów.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki własne	Liczba odsłon	2021-2030

6.	Wydanie Powiatowego Poradnika dla Osób Niepełnosprawnych z aktualnymi informacjami i uregulowaniami prawnymi służącymi niepełnosprawnym.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki unijne	Liczba wydanych egzemplarzy	2021-2030
7.	Przygotowanie i wydawanie publikacji (np. informatorów, broszur, ulotek dla osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia) dotyczących uprawnień osób z niepełnosprawnościami. Publikacje przygotowywane w formie papierowej lub elektronicznej (strona internetowa).	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki własne Środki PFRON	Liczba wydanych publikacji o tematyce niepełnosprawności oraz liczba osób, które gościły na stronach internetowych dotyczących osób z niepełnosprawnością	2021-2030
8.	Prowadzenie konkursów i przeglądów artystycznych osób z niepełnosprawnościami.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki PFRON	Liczba przeprowadzonych konkursów i przeglądów osób z niepełnosprawnościami	2021-2030
9.	Promowanie i prezentacja twórczości artystycznej, kulturalnej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	WTZ	Środki realizatorów		
10.	Aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami i włączanie ich w życie społeczne.	Organizacje pozarządowe			
CEL SZCZEGÓŁOWY 2 - Integracja i aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami zmierzająca do samodzielności życiowej oraz wsparcie ich opiekunów					
1.	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w oparciu o środki PFRON w zakresie turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, dofinansowania do sportu, kultury rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami, likwidacji barier funkcjonalnych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Organizacje pozarządowe	Środki PFRON	Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie ze środków PFRON	2021-2030
2.	Prowadzenie szerokiej rehabilitacji społecznej w oparciu o sport, rekreację i kulturę.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki PFRON	Liczba dofinansowanych	2021-2030

		Organizacje pozarządowe	Środki realizatorów	imprez	
3.	Realizacja programów finansowanych ze środków PFRON mających na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji, np. „Aktywny samorząd”, „Program wyrównywania różnic między regionami III”, itp.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Samorządy gminne Organizacje pozarządowe	Środki PFRON Środki własne Środki finansowe samorządów gminnych Środki własne realizatorów	Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z dofinansowania w ramach realizowanych programów	2021-2030
4.	Realizacja projektów dotyczących aktywizacji i integracji osób z niepełnosprawnością, współfinansowanych ze środków europejskich w ramach Programów Operacyjnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki własne Fundusze unijne	Liczba projektów, w których uczestniczą osoby z niepełnosprawnością współfinansowanych ze środków europejskich, liczba uczestniczących w nich osób z niepełnosprawnością	2021-2030
5.	Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego dla osób z niepełnosprawnościami.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki własne Fundusze unijne	Liczba osób, które skorzystały z wypożyczalni	2021-2030
CEL SZCZEGÓŁOWY 3 - Poprawa dostępności obiektów i przestrzeni użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami					
1.	Likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej, urzędach lub placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom z niepełnosprawnością poruszania się i komunikowania.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Starostwo Powiatowe	Środki PFRON Środki własne Środki finansowe	Liczba instytucji, w których zlikwidowano bariery	2021-2030

2.	Uwzględnianie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w planowanej i prowadzonej działalności podmiotów publicznych w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej.	Samorządy gminne i ich jednostki Organizacje pozarządowe Jednostki organizacyjne powiatu	jednostek samorządu gminnego Środki własne realizatorów		
3.	Tworzenie warunków społecznej komunikacji osób niepełnosprawnych.				
4.	Likwidacja barier transportowych np. zakup pojazdów dostosowanych do przewozu osób z niepełnosprawnością.	Starostwo Powiatowe Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Samorządy gminne Organizacje pozarządowe	Środki PFRON Środki własne Środki finansowe jednostek samorządu gminnego Środki własne realizatorów	Liczba zakupionych pojazdów, liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z dowozu	2021-2030
5.	Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Środki PFRON	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z likwidacji barier architektonicznych i technicznych w miejscu zamieszkania	2021-2030
CEL SZCZEGÓŁOWY 4 - Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej.					
1.	Upowszechnienie przy wykorzystaniu tradycyjnych form przekazu informacji (ulotki, broszury, poradniki) oraz elektronicznych kanałów komunikacji (internet) wiedzy na temat możliwości i korzyści wynikających z dostępnych form rehabilitacji zawodowej oraz wspierania zatrudnienia osób	Powiatowy Urząd Pracy	Środki własne	Liczba wydanych materiałów informacyjnych, liczba odsłon	2021-2030

	niepełnosprawnych.				
2.	Doskonalenie i prowadzenie poradnictwa zawodowego, aktualizowanie i udostępnianie informacji zawodowych osobom niepełnosprawnym.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki własne	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług poradnictwa zawodowego	2021-2030
3.	Opracowywanie indywidualnych planów działania dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki własne	Liczba indywidualnych planów działania opracowanych dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych	2021-2030
4.	Doskonalenie i realizacja usług pośrednictwa pracy na rzecz osób niepełnosprawnych.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki własne	Liczba osób niepełnosprawnych, którym wydano skierowanie do pracy	2021-2030
5.	Realizacja szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych zainteresowanych tą formą pomocy.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki PFRON Środki Funduszu Pracy Środki unijne (EFS)	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach	2021-2030
6.	Praktyczne przygotowywanie osób niepełnosprawnych do zatrudnienia poprzez organizację staży lub innych przewidzianych prawem form pomocy o podobnym charakterze i celu.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki PFRON Środki Funduszu Pracy Środki unijne (EFS)	Liczba osób odbywających staż lub inną formę pomocy o podobnym charakterze i celu	2021-2030
7.	Wspieranie, w miarę występujących potrzeb, zatrudnienia osób niepełnosprawnych u pracodawców i przedsiębiorców działających na lokalnym rynku pracy poprzez organizację subsydiowanego zatrudnienia (prace interwencyjne, refundacje kosztów wyposażenia lub dostosowania stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych), lub innych przewidzianych prawem form pomocy o podobnym charakterze i celu.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki PFRON Środki Funduszu Pracy Środki unijne (EFS)	Liczba osób zatrudnionych na subsydiowanych miejscach pracy	2021-2030

8.	Wspieranie, w miarę występujących potrzeb, osób niepełnosprawnych rozpoczynających własną działalność gospodarczą, rolniczą lub w ramach spółdzielni socjalnych poprzez przyznawanie tym osobom środków na podjęcie powyższej działalności lub stosowanie innych przewidzianych prawem form pomocy o podobnym charakterze i celu.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki PFRON Środki Funduszu Pracy Środki unijne (EFS)	Liczba osób, która otrzymała środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub w ramach spółdzielni socjalnej	2021-2030
9.	Realizacja pozostałych form pomocy w zakresie rehabilitacji zawodowej.	Powiatowy Urząd Pracy	Środki PFRON Środki Funduszu Pracy Środki unijne (EFS)	Liczba osób niepełnosprawnych, która skorzystała z pozostałych form rehabilitacji zawodowej, niewymienionych w pkt 2-8	2021-2030
10.	Współpraca z innymi podmiotami działającymi na rzecz szeroko rozumianej rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	Powiatowy Urząd Pracy Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty	Środki własne Środki własne organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów	Liczba podjętych działań	2021-2030

10. Monitoring i ewaluacja.

Koordynatorem Programu, odpowiedzialnym za jego monitoring jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju. Przedmiotem ewaluacji będzie ocena realizowanych celów i kierunków działań Programu. Jest to konieczne ze względu na ryzyko pojawienia się nowych problemów i okoliczności niesprzyjających, których nie można było przewidzieć podczas tworzenia Programu, a które należy uwzględnić podczas jego trwania. Monitoring „Powiatowego programu na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030” odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji kierunków działań ujętych w programie.

Ewaluacja Programu będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji ilościowych i jakościowych zmian mierników, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań oraz ich zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami, a rezultatami. Poprzez ustalenie zasad procesu monitoringu, zapewniona zostanie bieżąca i etapowa kontrola realizacji Programu.

Głównym narzędziem monitoringu Programu będą coroczne sprawozdania z realizacji harmonogramów działań na rzecz osób niepełnosprawnych za dany rok kalendarzowy. Dzięki analizie porównawczej, dokonuje się oceny osiągniętych rezultatów oraz określenie stopnia wykonania poszczególnych zadań, jak również oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a osiągniętymi rezultatami.

11. Podsumowanie.

Kierunki działań ujęte w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Buskim na lata 2021-2030 są długofalowym planem dla powiatu buskiego, zakładającym, aby każda osoba z niepełnosprawnościami mogła aktywnie korzystać ze swoich uprawnień i realizować efektywnie społeczne obowiązki i przywileje. Wśród ludzi niepełnosprawnych występują osoby w różnym wieku, o różnych stopniach i rodzajach niepełnosprawności, a co za tym idzie o różnych potrzebach. Działanie Programu dążące do zapewnienia im możliwie najlepszej jakości życia i warunków rozwoju, tą różnorodność uwzględnia.

Proponowane działania mają na celu przy udziale wszystkich podmiotów pracujących dla niepełnosprawnych, przywracać umiejętności samodzielnego radzenia sobie w życiu przez konkretną osobę.

O dobrym funkcjonowaniu osoby z niepełnosprawnościami w powiecie świadczy przede wszystkim poczucie jakości życia. Aby do tego doszło musi ona doświadczyć własnej podmiotowości. Planom konkretnej osoby, jej potrzebom winny być podporządkowane świadczone usługi różnych instytucji. Istotnym celem Programu jest budowanie przyjaznego i życzliwego otoczenia ludzi, którzy wspólnie z tą osobą podejmą wysiłek realizowania jej osobistych planów.

SPIS SCHEMATÓW

Schemat nr 1. Usytuowanie powiatu buskiego względem powiatów sąsiadujących

Schemat nr 2. Gminy znajdujące się na terenie powiatu buskiego

SPIS TABEL

Tabela nr 1. Rozkład ludności Województwa Świętokrzyskiego wg stanu na koniec 2019 roku

Tabela nr 2. Stan ludności wg płci

Tabela nr 3. Liczba mieszkańców powiatu buskiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2017-2019

Tabela nr 4. Liczba mieszkańców powiatu buskiego, z podziałem na gminy, w wieku 65 lat i więcej w latach 2017 - 2019

Tabela nr 5. Ludność powiatu buskiego w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2017-2019

Tabela nr 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2015-2019

Tabela nr 7. Osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie na terenie powiatu buskiego

Tabela nr 8. Osoby niepełnosprawne prawnie w podziale na stopień niepełnosprawności

Tabela nr 9. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które otrzymały wsparcie gmin z tytułu niepełnosprawności na terenie powiatu buskiego w latach 2017-2019

Tabela nr 10. Przyczyny niepełnosprawności w latach 2017-2019 (osoby powyżej 16 roku życia) w powiecie buskim

Tabela nr 11. Przyczyny niepełnosprawności w latach 2017-2019 (osoby przed 16 rokiem życia) w powiecie buskim

Tabela nr 12. Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2017-2019

Tabela nr 13. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2017-2019 według ilości zrealizowanych wniosków oraz wypłaconych dofinansowań

Tabela nr 14. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w latach 2017 – 2019

Tabela nr 16. Środki wydatkowane na dofinansowanie działalności wtz w latach 2017 – 2019

Tabela nr 17. Środki PFRON wydatkowane w ramach programu „Aktywny samorząd”

w Powiecie Buskim w latach 2017 – 2019

Tabela nr 18. Wykaz projektów zrealizowanych w latach 2017–2019 w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III”

Tabela nr 19. Liczba osób z niepełnosprawnością aktywizowanych w latach 2017-2019

Tabela nr 20. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Busku-Zdroju w latach 2016-2019

Tabela nr 21. Działalność terapeutyczna Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Busku-Zdroju w latach 2016-2019

Tabela nr 22. Orzeczenia i opinie wydane przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Busku-Zdroju w latach 2016-2019

Tabela nr 23. Cel główny: Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i gospodarczym powiatu buskiego poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie przysługują obywatelom

SPIS WYKRESÓW

Wykres nr 1. Liczba osób niepełnosprawnych ze względu na płeć w powiecie buskim

Wykres nr 2. Liczba osób z niepełnosprawnością aktywizowana w ramach „kosztowych” form wsparcia do ogólnej liczby osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w Busku-Zdroju

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych: „do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych”.

W związku z tym, że Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych pod nazwą „RÓWNOŚĆ SZANS” obowiązywał w latach 2011-2020 koniecznym było opracowanie nowego Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Buskim na lata 2021-2030.

Powiatowy Program jest dokumentem rozwijającym i uzupełniającym politykę społeczną w powiecie oraz stanowi poszerzenie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami przyjętych w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Buskim na lata 2021-2030.

Mając powyższe na uwadze podjęcie uchwały jest zasadne.